

ГРАД ЛЕСКОВАЦ

ЈП "УРБАНИЗАМ И ИЗГРАДЊА ЛЕСКОВАЦ"

**ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ
УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
ПЛАН ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ
ЗА ДЕО НАСЕЉА „ОХРИДСКО“, ЈУЖНО ОД
КОМПЛЕКСА „ЗДРАВЉЕ АКТАВИС“ - ДЕО
БЛОКА А14 У ПЛАНУ ГЕНЕРАЛНЕ
РЕГУЛАЦИЈЕ 10 У ЛЕСКОВЦУ**

Лесковац, новембар 2025. година

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

НАРУЧИЛАЦ ИЗРАДЕ ПЛАНА

ГРАД ЛЕСКОВАЦ

НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ ПЛАНА

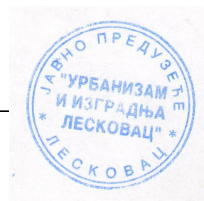
ГРАДСКА УПРАВА ЛЕСКОВАЦ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА УРБАНИЗАМ

ИЗРАЂИВАЧ ПЛАНА

ЈП УРБАНИЗАМ И ИЗГРАДЊА ЛЕСКОВАЦ

Директор, Новица Николић, дипл.инж.ел.

РАДНИ ТИМ

МЕТОДОЛОГ, КОНЦЕПТОР И

РУКОВОДИЛАЦ ИЗРАДЕ:

Ивана Момић, дипл.инж.пејзажне.арх.
број лиценце 201 0708 04

Руководилац одељења за просторно
и урбанистичко планирање и ГИС :

Соња Јанковска Станковић, дипл.инж.арх.

Извршни директор сектора за
урбанизам:

Татјана Здравковић, дипл.инж.грађ.

Лесковац, новембар 2025. година

САДРЖАЈ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

	1
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	3
1.1 Преглед садржаја и циљева плана и односа са другим плановима и програмима	3
1.2. Преглед карактеристика и оцена стања животне средине на подручју плана на које се извештај односи	7
1.3. Карактеристике чинилаца животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају	9
1.4. Разматрана питања и проблеме заштите животне средине у плану који су од значаја за процену непосредних и посредних утицаја спровођења плана на чиниоце животне средине	9
1.5. Приказ информација спроведених стратешких процена планова	20
1.6. Преглед утврђених и процењених значајних могућих утицаја на спровођење плана	18
1.7. Приказ припремљених разумних варијантних решења	
1.8. Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама	20
2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	22
2.1. Општи и посебни циљеви стратешке процене	22
2.2. Избор индикатора	23
3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	25
3.1. Детаљан опис, вредновање и процена значајних утицаја спровођења плана и програма на чиниоце животне средине	25
3.2. Приказ вероватних значајних утицаја разумних варијантних решења	26
3.3. Поређење разумних варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења са становишта циља, сврхе, географског обухвата плана и програма и процењених утицаја на животну средину	28
3.4. Начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине и карактеристике утицаја	29
3.5. Приказ методологије и тешкоћа да би се спровела процена разумних варијантних решења	34
4. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	35

5. МОГУЋИ УТИЦАЈ ПЛАНА НА ЦИЉЕВЕ ОЧУВАЊА И ЦЕЛОВИТОСТ ПОДРУЧЈА ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ	39
6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА	39
7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	40
7.1. Опис циљева	40
7.2 Индикатори за праћење стања животне средине	40
7.3. Временска динамика прикупљања података	41
7.4. Права и обавезе надлежних органа и мере ране идентификације и поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја спровођења плана и програма у циљу отклањања таквих утицаја	42
8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	44
9. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА	46
10. НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ - ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	47

ТАБЕЛЕ

1. Претежне намене са параметарима постојеће стање	4
2. Однос претежних и компатибилних намена	4
3. Индекс квалитета воде(SWQI)	12
4. Локација пијазометара хидролошких станица подземних вода	13
5. Координате експлоатационих бунара изворишта	13
6. Координате друге зоне изворишта	14
7. Координате треће зоне изворишта	15
8. Избор индикатора	23
9. Процена утицаја варијантних решења на животну средину	26
10. Критеријуми за оцењивање величине утицаја	29
11. Процена величине утицаја планских решења на животну средину	30
12. Критеријуми за оцењивање просторних размера планских решења	31
13. Процена величине утицаја просторних размера планских решења на животну средину	31
14. Циљеви стратешке процене утицаја на животну средину	32
15. Збирна матрица утицаја Плана детаљне регулације на животну средину	33

СЛИКЕ

1. Положај обухвата на орто-фото карти Лесковца	8
2. Сеизмолошка карта за повратни период од 95 година. (Извор: Републички хидрометеоролошки завод- http://www.hidmet.gov.rs/)	9
3. Подручје Просторног плана према стању животне средине (Извор: Заштита и унапређење животне средине, Студијско-аналитичке основе Просторног плана Републике Србије 2010. године)	10

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о стратешкој процени утицаја Плана детаљне регулације за део насеља „Охридско“, јужно од комплекса „Здравље Актавис“ - део блока а14 у Лесковцу ради се на основу **Одлуке о изради Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину** ("Сл. гл. града Лесковца" бр. 10/21), по претходно прибављеном Мишљењу Одељења за заштиту животне средине Градске управе града Лесковца бр.45/20-09 од 05.02.2020. године која је донела Решење о приступању изради стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за део блока а14 насеља „Охридско“, јужно од комплекса „Здравље Актавис“ - део блока а14 у Плану генералне регулације 10 у Лесковцу.

Израда Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за део насеља „Охридско“, јужно од комплекса „Здравље Актавис“ - део блока а14 у Лесковцу (у даљем тексту: Стратешка процена утицаја или СПУ) у складу је са одредбама чл. 34 – 35 **Закона о заштити животне средине** ("Службени гласник РС", број 135/04 и 36/09 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон, 95/2018 - др. закон и 94/24 и - др. закон) одредбама чл. 5,7 – 10 и 12. **Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину** ("Службени гласник РС", број 94/24).

Стратешка процена утицаја планова на животну средину ради се у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма. Стратешка процена треба да обезбеди сагледавање развојних докумената са аспекта заштите и да предложи решења и мере којима ће заштита животне средине бити остварена на оптималан и рационалан начин.

На међународном нивоу је Протокол Уједињених нација о стратешкој процени утицаја на животну средину усвојен 2003. године, док је област стратешке процене у Европској Унији регулисана Директивом о процени утицаја одређених планова и програма на животну средину – стратешком директивом, из 2001. године. Обавеза израде стратешке процене утицаја секторских развојних планова и програма на животну средину уведена је у Србији ступањем на снагу Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04) крајем 2004. године (у даљем тексту: Закон). Упутство за спровођење Закона је донето 2007. године, као помоћ надлежним органима при одлучивању о изради стратешке процене и оцењивању квалитета извештаја о стратешкој процени у поступку давања сагласности на извештај о стратешкој процени. **Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину, који је иновирани од свог првог усвајања** ("Службени гласник РС", број 94/24) се одређује обим и садржај стратешке процене.

Члан 5. Закона прописује израду стратешке процене за различите врсте секторских развојних докумената, укључујући документе у области просторног планирања. Одлуку о изради стратешке процене доноси орган надлежан за израду секторског развојног документа (плана или програма), по прибављеном мишљењу органа надлежног за заштиту животне средине и других заинтересованих органа и организација, како је прописано чланом 9. Закона. Ова одлука је саставни део одлуке о изради развојног документа и објављује се у одговарајућем службеном гласилу, односно „Службеном гласнику Републике Србије“. Законом је прописан садржај сваког сегмента стратешке процене, док је садржај извештаја о стратешкој процени прописан чланом 14. Закона.

Чланом 8. Закона прописан је поступак стратешке процене који обухвата три сегмента:

- (1) Припремна фаза;
- (2) Израда извештаја о стратешкој процени;
- (3) Одлучивање о давању сагласности на извештај о стратешкој процени, уз учешће заинтересованих органа и организација и јавности.

Извештај о стратешкој процени је документ којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и програма и којим се одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину. Према члану 14 Закона о стратешкој процени утицаја, Извештај садржи нарочито:

1. Полазне основе стратешке процене;
2. Опште и посебне циљеве стратешке процене и избор индикатора;
3. Процену могућих значајних утицаја на животну средину;
4. Предлог мера предвиђених за смањење негативних утицаја;

5. Одлуку надлежног органа донету у поступку главне оцене прихватљивости за планове и програме који самостално или заједно са другим планом и програмом, пројектом, радовима или активностима, могу да имају утицаја на циљеве очувања и целовитост подручја еколошке мреже;
6. Смернице за израду процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима;
7. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана;
8. Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради стратешке процене;
9. Приказ начина одлучивања; опис разлога одлучујућих за избор датог плана и програма са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план и програм;
10. Нетехнички резиме информација добијених у оквиру тач. 1)-9) овог става и закључке до којих се дошло током израде извештаја о стратешкој процени представљене на начин разумљив јавности;
11. Друге податке од значаја за стратешку процену у складу са критеријума за оцену извештаја о стратешкој процени.

Стратешка процена утицаја животну средину је процес који треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја у просторним и урбанистичким плановима уважавајући при томе потребу да се избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит становништва. Значај стратешке процене утицаја на животну средину огледа се у томе што:

- обрађује питања и утицаје ширег значаја, који се не могу поделити на пројекте, на пример - кумулативни и социјални ефекти;
- помаже да се провери повољност различитих варијанти развојних концепата;
- избегава ограничења која се појављују када се врши процена утицаја на животну средину већ дефинисаног пројекта; и
- утврђује одговарајући контекст за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују детаљније истраживање, итд.

Стратешка процена утицаја планских докумената представља значајан инструмент заштите животне средине, тако што се у почетним фазама доношења одлука о будућем развоју простора укључују питања заштите животне средине. Наведени процес резултира претходним усаглашавањем развојних интереса и интереса заштите простора.

Стратешком проценом обезбеђује се виши ниво заштите животне средине и интеграције захтева заштите и развојних потреба и интереса, уграђивањем начела и циљева заштите у планске документе у циљу достизања одрживог развоја. Стратешком проценом се омогућава интеграција еколошких захтева, мишљења и начела у планове и програме у циљу подстицања и унапређења одрживог развоја.

Основни методолошки приступ примењен у изради овог Извештаја, одређен је Законом о стратешкој процени утицаја и већ развијеним и прихваћеним методама у досадашњој пракси планирања просторног развоја, а прилагођен је хијерархијском нивоу и специфичним захтевима планског документа. Поступак стратешке процене састоји се од: припремне фазе, фазе израде Извештаја и на крају, поступка одлучивања. Поступак израде Извештаја одвија се sukcesивно. У изради полазних основа сагледавају се концептуална решења, дефинишу циљеви и методологија израде, врши се анализа стања и оцена квалитета појединих сегмената животне средине; вреднују алтернативна решења, процењују се могући утицаји и хазарди; дефинишу мере заштите и унапређења животне средине и програм праћења стања (мониторинг).

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

На основу одредаба члана 15. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене обухватају:

1. кратак преглед садржаја и циљева плана и програма и односа са другим плановима и програмима;
2. преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извештај односи;
3. карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
4. разматрана питања и проблеме заштите животне средине у плану или програму и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
5. приказ информација и података раније спроведених стратешких процена планова и програма који припадају истој хијерархијској структури у циљу избегавања двоструке процене раније утврђених, описаних и процењених значајних утицаја на живот и здравље становништва и животну средину;
6. преглед утврђених и процењених значајних могућих утицаја на спровођење плана и програма;
7. приказ припремљених разумних варијантних решења које је орган надлежан за припрему плана и програма разматрао узимајући у обзир циљ, сврху и географски обухват плана и програма, предложене мере за спречавање и/или смањење процењених значајних негативних утицаја на стање и квалитет чинилаца животне средине и живот и здравље људи;
8. резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битних за процену могућих утицаја плана и програма.

1.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОСА СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА

Законски основ за израду Плана детаљне регулације представља Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС 132/2014, 145/2014 и 83/2018, 31/2019 и 37/2019 – др. закон 9/2020, 52/2 и 62/23) као и важећи правилници.

Изради плана приступа се на основу Одлуке о изради Плана детаљне регулације за део насеља „Охридско“, јужно од комплекса „Здравље Актавис“ - део блока а14 у Плану генералне регулације 10 у Лесковцу, („Службени гласник града Лесковца“, бр. 42/20).

Плански основ за израду Плана, представљају решења Плана генералне регулације 10 на грађевинском подручју ГУП-а Лесковца - блокови 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66 и 67 у Лесковцу („Службени гласник града Лесковца“, бр.09/12), који је утврдио смернице и критеријуме за уређење просторних целина и зона, саобраћајне и остале инфраструктуре. Подручје Плана представља део просторно функционалне целине – шире градско подручје - ПЦ II. Источни део обухвата Плана налази се у оквиру граница шире зоне санитарне заштите јужног (старог) изворишта.

Циљ израде Плана је :

- формирање нове саобраћајне и остале инфраструктурне мреже и стварање услова за њену изградњу;
- утврђивање површина за јавне и остале намене;
- стварање основа за решавање имовинско-правних односа;
- дефинисање правила уређења и грађења за планиране намене у обухвату Плана;
- стварање планског основа за озакоњење постојећих објеката;
- примењивање енергетски ефикасних решења код изградње нових и реконструкције постојећих објеката.

Очекивани ефекти планирања су:

- ефикасно коришћење грађевинског земљишта;
- опремљено земљиште неопходном саобраћајном и комуналном инфраструктуром;
- контролисана изградња према планираним наменама и параметрима.

Постојећа намена простора - Планом је обухваћено јужно грађевинско подручје територије ГУП-а Лесковца, трапезне форме које је део блока а14 насеља "Охридско", и наслонено је са источне и јужне стране на границу грађевинског подручја и пољопривредно земљиште, док је са северне ограничено постојећом саобраћајницом и западно ул. Влајкова која се поклапа са правцем пружања државног пута IIA реда 227 Лесковац-Стројковце.

Целокупни обухват Плана чини грађевинско подручје површине 14ha95a у оквиру кога је заступљено грађевинско земљиште као изграђено и делимично уређено и неизграђено земљиште које се користи у пољопривредне сврхе. Изграђене физичке структуре заступљене су као објекти и површине јавне и остале намене.

Табела 1. – Претежне намене површина постојећег стања са параметрима

РБ	део блока	Постојећа намена површина		Површина (ha)	Проценат (%)
ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ					
1	a14	Објекти и површине јавне намене	Зелене површине	0,0000	0,00
2	a14		Саобраћајне површине	1,1554	7,73
3	a14		Површине и објекти у функцији енергетске делатности (ТС)	0,0007	0,00
4	a14	Објекти и површине остале намене	Породично становање	7,9376	53,09
5	a14		Пролаз (Приватни пролаз)	0,1279	0,86
6	a14		Неизграђено грађевинско земљиште	5,4284	38,32
Укупно грађевинско земљиште				14,9500	100,00
Бруто површина подручја ПДР				14.9500	100,00

Табела 2. – Однос претежних и компатибилних намена

		КОМПАКТИБИЛНА НАМЕНА					
		Површине за зеленило	Површине за спорт и рекреација	Површине за саобраћајну инфраструктуру	Површине за техничку инфраструктуру	Површине за становање	Комерцијалне делатности изван привредних зона
ПРЕТЕЖ НА НАМЕНА	Површине за зеленило	+	+	-	-	-	-
	Површине за саобраћајну инфраструктуру	+	-	+	+	-	-
	Површине за техничку инфраструктуру	+	-	+	+	-	-
	Површине за становање	+	+	+	+	+	+

Рационализацијом зона санитарне заштите створени су услови за плански развој и унапређење зоне становања. Планским решењем обезбеђују се услови за планско усмеравање градње како би се формирао простор са оптималним односом између изграђеног и неизграђеног. У обликовању овог дела насеља основни циљ је да се оствари хармоничан однос између постојећих објеката и целина и оних што ће се градити.

Као примарни правци развоја постављају се следећи:

- заокруживање и регулисање постојеће стамбене целине;
- унапређење квалитета постојећег становања и квалитета животне средине;
- развој инфраструктуре и стварање услова за нову планску изградњу;
- рационалније коришћење расположивих површина грађевинског земљишта.

Простор планског обухвата дела блока a14 уређује се на следећи начин:

ДЕО БЛОКА a14 - П=14,95ha

Земљиште: грађевинско;

Намена: породично становање, саобраћајне површине, зелене површине и површине и објекти у функцији енергетске делатности.

Планира се: у оквиру формираног дела блока a14, реконструкција и изградња саобраћајне и инфраструктурне мреже и објеката уз интегрисање у ширу зону, уређење планираних зелених површина, задржавање постојећих стамбених и компатибилних објеката који се могу реконструисати ради побољшања услова становања и пословања или заменити новим, према параметрима

дефинисаним за ову намену кроз доградњу, реконструкцију, санацију, енергетску санацију и адаптацију; уз примену посебних услова који су прописани за ширу зону санитарне заштите (зона III) и изградња нових породичних стамбених објеката на неизграђеним грађевинским парцелама.

У обухвату Плана дефинисана је:

- детаљна намена;
- компатибилне намене детаљној намени;
- намене објеката чија је изградња забрањена у оквиру детаљне намене.

Однос према другим плановима и стратегијама

1. Просторни план Србије 2010-2020. године са Извештајем о стратешкој процени просторног плана на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 88/10')

Просторни план Републике Србије дефинисао је концепцију организације републичког простора, као и обавезе и смернице за његово спровођење.

2. Стратегија просторног развоја Републике Србије¹

Стратегија просторног развоја Републике Србије дефинише начин коришћења и заштите природних ресурса, природне и културне баштине и животне средине. Циљеви утврђени СПРРС су: уравнотежен регионални развој; већи степен привредне конкурентности; просторно-функционална интегрисаност у окружење; одржива животна средина; заштићено, уређено и одрживо коришћено природно и културно наслеђе. Одржива животна средина биће заснована на рационалном коришћењу природних ресурса, повећању енергетске ефикасности уз коришћење обновљивих извора енергије и увођење чистијих технолошких решења (посебно енергетских и саобраћајних), темељном и ситематском чишћењу Србије и регионалном депоновању чврстог отпада, смањењу негативних утицаја у урбаном и руралном окружењу, уређењем предела и другим мерама. У области управљања отпадом основни циљ је развијање одрживог система управљања отпадом у циљу смањења загађења животне средине и деградације простора, док су оперативни циљеви: промоција и подстицање рециклаже и поновног искоришћења отпада ради очувања природних ресурса и животне средине; изградња регионалних центара за управљање комуналним отпадом на основу рационалног просторног концепта управљања отпадом и у складу са принципима одрживог развоја; изградња постројења за третман и одлагање опасног отпада и успостављање система за управљање посебним токовима отпада; затварање и санација постојећих сметлишта комуналног отпада, ремедијација контаминираних локација отпада и ревитализација простора.

3. Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030.године ("Службени гласник РС", бр.47/2019)

Стратешки правац квалитет животне средине је приказан следећим мерама: Ублажавање климатских промена унапређењем квалитета свих параметара животне средине, система управљања отпадом и унапређењем енергетске ефикасности, прилагођавање на климатске промене и успостављање система реаговања у ризичним и удесним ситуацијама у урбаним насељима и јачање институционалних капацитета и примена стратешких и планских докумената у планирању и остваривању урбаног развоја са циљем заштите и очувања животне средине и безбедности живота. У оквиру којих је врло битно: усаглашавање локалних планских, развојних и докумената заштите животне средине (урбанистички планови, локалне стратегије развоја, локалне стратегије интегралног урбаног развоја, локални еколошки акциони планови, развој инфраструктуре и др.) са националном стратегијом климатских промена (са акционим планом), унапређење стратешке процене утицаја и процене утицаја на животну средину и њихова боља примена и унапређење система мониторинга воде, ваздуха, буке, биодиверзитета, хазарда и здравља становника у урбаним насељима.

4. Програм управљања отпадом у РС за период 2022-2031. године ("Службени гласник РС", број 12/22) Програму управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године претходила је Стратегија управљања отпадом за период 2010-2019. године ("Службени гласник РС", број 29/10), на основу које су постављени услови за успостављање и развој интегрисаног система управљања отпадом у Републици Србији. Напредак у претходном периоду је остварен у усклађивању регулативе у области управљања отпадом са регулативом ЕУ, на институционалном јачању и постизању регионалних споразума за успостављање заједничког управљања отпадом, као и на изградњи једног броја санитарних депонија. Циљеви постављени Стратегијом нису у потпуности остварени, пре свега у обухвату организованим прикупљањем отпада, степену примарне сепарације отпада и рециклажи, изградњи инфраструктуре и престанку одлагања отпада на несанитарне депоније и сметлишта,

¹ Овом стратегијом су створене полазне основе за дефинисање концепције просторног развоја Републике Србије. Израда Стратегије просторног развоја Републике Србије је била законски дефинисана до 2009. године.

примени економских инструмената и успостављању одрживог система финансирања управљања отпадом. Како планирани циљеви претходним планским документом нису у потпуности достигнути и како је у међувремену дошло до постављања нових циљева ЕУ у области управљања отпадом у оквиру "зелене транзиције" ради преласка на циркуларну економију у ЕУ, неопходно је поставити нове циљеве у области управљања отпадом у Републици Србији. Програмом се утврђују стратешки циљеви за унапређење система управљања отпадом и основна начела којима треба да се руководе сви актери у управљању отпадом за остваривање тих циљева у Републици Србији за период 2022-2031. године. Спровођење овог програма, поред смањења штетног утицаја на животну средину и климатске промене, треба да омогући остваривање предуслова за коришћење отпада у циркуларној економији за чији развој се утврђују циљеви и мере у посебном програму. Такође, за успостављање система управљања отпадним муљем из постројења за пречишћавање отпадних вода и за поступање са споредним производима животињског порекла израђују се посебни документи. Управљање пољопривредним, рударским и медицинским и фармацеутским отпадом се планира секторским планским документима.

5. Национални програм заштите животне средине ("Службени гласник РС", број 12/10).

6. Просторни план града Лесковца са Извештајем о стратешкој процени на животну средину ("Службени гласник града Лесковца"бр. 12/11)

Основни циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора града Лесковца, који треба да доведе до организованог активирања просторних потенцијала и усмеравања даљег просторног развоја у оквирима одрживости. Елементи основне концепције просторног развоја подручја града Лесковца су:

- побољшање квалитета живљења грађана;
- модернизација постојећих и изградња нових инфраструктурних система;
- заштита и коришћење природних ресурса у складу са принципима одрживости;
- живот у здравој животној средини;

Принцип смањивања штетног утицаја на животну средину који подразумева сагледавање квалитета животне средине и дефинисање планских решења којима се она штити од негативних утицаја у постпланском периоду. При томе је потребно базирати концепт заштите, не само у циљу побољшања квалитета животне средине, већ и у циљу превенције и заштите од негативних утицаја који могу настати имплементацијом планских решења. Примена принципа мора предупредити или ублажити различите врсте штетних утицаја по животну средину, подстицањем адекватних видова саобраћаја и енергетских система.

7. Генерални урбанистички план Лесковца ("Службени гласник гласник града Лесковца", бр. 35/2022);

Основни циљ израде Генералног урбанистичког плана Лесковца је усклађивање и утврђивање: граница обухвата и границе грађевинског подручја Плана, границе обухвата планова генералне регулације за цело грађевинско подручје, генералних урбанистичких решења, са наменама површина које су претежно планиране у грађевинском подручју, генералних праваца и коридора за саобраћајну, енергетску, водопривредну, комуналну и другу инфраструктуру, целина за даљу планску разраду и спровођење, као и усклађивање са важећим Законом, Правилницима и одредбама из планова вишег реда који су донети након усвајања, претходно важећег Плана.

8. Статут града Лесковца ("Сл.гл. града Лесковца", број 12/08, 7/2011, 43/2012, 29/16, 54/16, 9/17 и 28/18),

9. Локални план управљања отпадом ("Сл. гласник града Лесковца", број 13/2022);

10. Програм развоја града Лесковца са акционим планом 2015. - 2020. године ("Сл. гласник града Лесковца", број 27/2015);

11. Стратегија развоја урбаног подручја града Лесковца за период 2023-2034. године ("Сл. гласник града Лесковца", број 65/2023).....

1.2. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА НА КОЈЕ СЕ ИЗВЕШТАЈ ОДНОСИ

Природне карактеристике подручја плана

Подручје плана у оквиру свог обухвата је део насеља „Охридско“ у јужном делу града Лесковца, представља део просторно функционалне целине – шире градско подручје.

Слика бр. 1: Положај обухвата на орто-фото карти Лесковца

Климатске карактеристике и метеоролошки показатељи ²

Овалан облик Лесковачке котлине, мала надморска висина дна (до 300 m), планине средње висине на ободу и бројни речни токови утицали су на формирање специфичне климе - мезотермални, умерено топли климат са израженим степеном континенталности.

Средња температура ваздуха појединих годишњих доба показује да су прелази између годишњих доба јасно изражени. Средња годишња температура је 11,4°C. На овако високу средњу годишњу температуру пресудан утицај имају високе летње и рано јесење температуре и благе зиме. Само

² Извор Просторни план града Лесковца ("Сл. гл. града Лесковца 12/11")

јануар има негативну средњу месечну температуру ($-0,5^{\circ}\text{C}$) а средња зимска је 1°C . Насупрот њима, најтоплији месец је јули са $22,4^{\circ}\text{C}$ и август са $21,8^{\circ}\text{C}$ а средња летња температура је чак $21,3^{\circ}\text{C}$. Пролеће је незнатно (за $0,2^{\circ}\text{C}$) топлије од јесени, што потврђује изражену термичку континенталност. Дакле, може се рећи да су зиме благе, а лета топла, чак жарка. Најдуже трајање сијања Сунца је у летњим, а најкраће у јесењим и зимским месецима. Најосунчанији је јули са 340,4 часова што је 73,2% потенцијалног, а у периоду мај – септембар осунчавање је дуже од 50% потенцијалног. Просечно годишње осунчавање Лесковачке котлине је 2067 часова што чини 49,7% потенцијалног за ту географску ширину. Разлог овако умањеног годишњег осунчавања је увећана средња годишња облачност од 5,5. Облачност по годишњим добима је највећа зими, а најмања лети.

Лесковачка котлина се одликује малом годишњом сумом падавина. Уз то, плувиометријски режим је такав да се велики део падавина излучи у топлијем делу године. Годишња количина падавина у Лесковачкој котлини је 598 mm. Што се тиче плувиометријског режима Лесковачке котлине може се рећи да се он налази између медитеранског и измењеног континенталног типа са наглашенијим континенталним компонентама.

Највећа влажност ваздуха је зими 80%, док је током лета 65,1%, односно мала влажност ваздуха, у пролеће се њена вредност креће 65,8%, а у јесен 78,7% тако да колебање по годишњим добима износи 15,1%.

Ваздушни притисак је најнижи у пролеће 991mb, а највиши зими 994,9mb, у јесен је 994,7mb, у лето 991,6mb. Средња вредност за годишња доба износи 996mb.

Лесковац има највећу честину тишина у котлини, а доминантни ветрови су из северног и јужног квадранта. Просечно годишње највећа учесталост дана са јаким ветровима износи 8,8 дана.

Инжењерско-геолошки услови

Терен обухваћен Планом детаљне регулације представља јужни део територије ГУП-а Лесковца, погодан за изградњу породичних стамбених објеката. Терен је у потпуности раван са котом терена која се креће од 231,30 у северном делу обухвата, до 231,80 у јужном делу обухвата.

Према стабилности терена, подручје плана спада у стабилне терене.

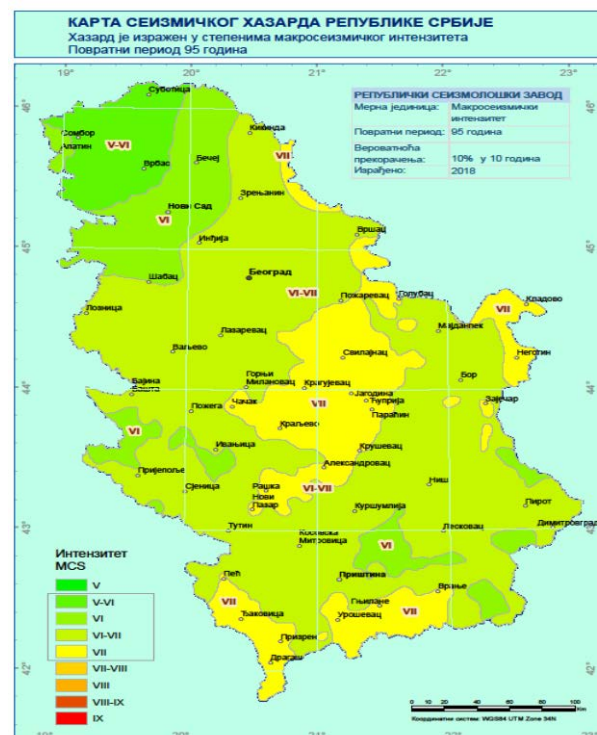
Студија о геолошко геотехничким својствима терена за потребе Плана није рађена, већ су коришћени расположиви подаци добивени у претходном периоду који се односе на подручје града Лесковца.

Сеизмолошке карактеристике

Сеизмолошке карактеристике дате су према карти сеизмичког хазарда Републике Србије, издате од Републичког сеизмолошког завода за повратни период за 95 година, са вероватноћом прекорачења: 10% у 10 година, од. 2018. године.

Хазард је изражен у степенима макросеизмичког интензитета. Сеизмолошке карактеристике представљају се на основу података досадашње сеизмичке активности и доступних карата објављених од стране Републичког сеизмолошког завода (РСЗ) у коме подручје Лесковца и шире околине у целини припада зони од 6-7^оMCS, што означава условну повољност са аспекта сеизмичности, односно ово подручје је у зони са умереним условно повољним степеном угрожености, са средњом вероватноћом појаве.

Слика бр. 2: Сеизмолошка карта за повратни период од 95 година. (Извор: Републички хидрометеоролошки завод-<http://www.hidmet.gov.rs/>)

1.3. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЧИНИЛАЦА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБЛАСТИМА ЗА КОЈЕ ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДУ ИЗЛОЖЕНЕ ЗНАЧАЈНОМ УТИЦАЈУ

У овом поглављу је дат приказ стања животне средине на подручју Плана, нарочито у у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају, као и потенцијали и ограничења подручја са аспекта заштите животне средине.

Слика бр. 3. Подручје Просторног плана према стању животне средине (Извор: Заштита и унапређење животне средине, Студијско-аналитичке основе Просторног плана Републике Србије 2010. године)

Према просторној диференцијацији животне средине из Просторног плана Републике Србије, урађеној у односу на постојеће стање квалитета животне средине и тренд у наредном периоду, Лесковац се налази међу подручја загађене и деградирание животне средине (локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова лигнита, јаловишта, регионалне депоније, термоелектране, коридори аутопутева, водотоци IV "ван класе") са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. За ову категорију се предвиђа обезбеђење таквих решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја, као и санирање и ревитализовање деградираних и угњавних екосистема и санирање последица загађења, у циљу стварања квалитетније животне средине.

Процена стања животне средине може се дати на основу постојећих података о стању медијума животне средине у обухвату Плана. У случају непостојања базе података о стању животне средине процена стања обухвата анализу свих релевантних фактора на основу којих се и процена може дати: природних карактеристика локације и просторне целине којој припада и створених услова на појединачним локацијама и окружењу. Такође, као важан елемент у процени стања, посебно у условима непостојања базе података, представља детаљна опсервација на терену и идентификација извора загађивања животне средине.

Посматрају се карактеристике животне средине у широм обухвату, на основу анализе постојећег стања према добијеним условима и важећој урбанистичкој и планској документацији. Карактеристике животне средине за конкретно подручје обухвата плана је извучено из ширег контекста јер за подручје Лесковца успостављен континуирани мониторинг животне средине. Локална самоуправа има законску обавезу да успостави систем мониторинга на својој територији, постоји континуирани мониторинг воде, ваздуха, земљишта и буке.

Идентификовани проблеми и еколошки конфликти су: ваздух - емисија полутаната ваздуха, квалитет воде и земљишта - генерисање отпадне воде и угњавност земљишта и вода, управљање отпадом - генерисање отпада.

1.4. РАЗМАТРАНИ ПРОБЛЕМИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ КОЈИ СУ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ПРОЦЕНУ НЕПОСРЕДНИХ И ПОСРЕДНИХ УТИЦАЈА СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА НА ЧИНИОЦЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Квалитет ваздуха³.

Јединственим системом праћења квалитета ваздуха успостављена је државна и локална мрежа

³ према Краткорочном акционом плану за заштиту ваздуха на територији града Лесковца из 2021. године

мерних станица и/или мерних места за фиксна мерења нивоа загађујућих материја у ваздуху. Организација мреже мерних места за праћење загађења ваздуха је динамички процес који се мења, усклађује и унапређује у зависности од нових научних сазнања из те области. У циљу успостављања система праћења квалитета ваздуха на територији Републике Србије, а у складу са Законом о заштити ваздуха, успостављена је државна мрежа мерних станица и/или мерних места. Државна мрежа је утврђена Програмом контроле квалитета ваздуха који је дефинисан Уредбом о утврђивању Програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи („Службени гласник РС“, број 58/11). У граду Лесковцу у оквиру државне мреже мониторинга квалитета ваздуха успостављено је једно мерно место „Технолошки факултет“. Налази се у просторији Технолошког факултета, смештеног на раскрсници улица: Булевар Ослобођења и Николе Скобаљића. У граду постоји и локална мрежа мерних места. За праћење квалитета ваздуха, утврђивање нивоа загађености и предузимањем мера у циљу спречавања и смањења загађености, прописане су граничне вредности нивоа загађујућих материја. Обавеза је локалне самоуправе да, према Програму који за своју територију доноси, прати контролу нивоа загађујућих материја у ваздуху фиксним мерењима нивоа загађујућих материја и/или повременим мерењима/узимањем узорака загађујућих материја. Сваке године се ради Програм контроле квалитета ваздуха на територији града Лесковца, на који се даје Сагласност надлежног Министарства.

Квалитет ваздуха на подручју Града Лесковца континуално се испитује још од 1994. године⁴. Прате се концентрације основних показатеља квалитета ваздуха: сумпор-диоксида, чађи, азот-диоксида, укупних таложних материја и тешких метала. Контрола квалитета ваздуха се не врши у другим насељима.

Сви сакупљени и анализирани узорци сумпор диоксида, азот диоксида, чађи, укупних таложних материја и тешких метала (кадмијум, олово, цинк) у укупним таложним материјама за период 2016. - 2019. године, статистички су обрађени. За управљање квалитетом ваздуха потребно је стално пратити концентрације загађујућих материја карактеристичних за изворе загађивања ваздуха тог подручја и упоређивати измерене концентрације са вредностима које служе за оцену квалитета ваздуха. Циљ оцене квалитета ваздуха је добијање информација потребних за процену изложености становништва загађењу ваздуха и његовог утицаја на здравље са основним циљем успостављања мониторинга ваздуха. Организација праћења загађења ваздуха на неком подручју динамички је процес који се мења, усклађује и унапређује у зависности од нових научних сазнања из те области.

Са континуираним праћењем квалитета ваздуха у граду Лесковцу започело се 01.08.2015. године. Добијени резултати концентрација загађујућих материја на бази континуалног праћења квалитета ваздуха на територији града Лесковца упоређивани су са прописаним граничним и толерантним вредностима из Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха.

Заштиту и побољшање ваздуха обезбеђује у оквиру својих овлашћења јединица локалне самоуправе. У циљу ефикасног управљања квалитетом ваздуха успоставља се јединствени функционални систем праћења и контроле степена загађења ваздуха и одржавање базе података о квалитету ваздуха. Локална мрежа мерних места успоставља се за праћење квалитета ваздуха на нивоу јединице локалне самоуправе. Мониторинг квалитета ваздуха у локалној мрежи обавља се према Програму који за своју територију доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе. Контрола нивоа загађујућих материја у ваздуху врши се фиксним мерењима нивоа загађујућих материја у ваздуху у локалној мрежи мерних места за континуална, наменска и индикативна мерења квалитета ваздуха.

Програмом Контроле квалитета ваздуха на територији града Лесковца за календарску годину који се објављује у службеном гласнику успоставља се локална мрежа мерних места за праћење квалитета ваздуха у Лесковцу, а чине је мерна места за: континуална мерења нивоа загађујућих материја на фиксним мерним местима: сумпор диоксида - свакодневно мерење у току годину дана на три мерна места; чађи - свакодневно мерење у току годину дана на три мерна места; азот диоксида - свакодневно мерење у току годину дана на три мерна места и наменска мерења укупних таложних материја (УТМ) у ваздуху и тешких метала (олово, кадмијум, цинк) у УТМ - 12 пута (једном месечно у току годину дана) на три мерна места и индикативна мерења нивоа загађујућих материја на фиксном мерном месту: суспендованих честица (ПМ₁₀) - 56 дана (8 недеља равномерно распоређених током године) на једном мерном месту.

⁴ према Локалном еколошком акционом плану општине Лесковац (ЛЕАП) из 2005. године

Програмом су. дата мерна места за континуална, наменска и индикативна мерења нивоа загађујућих материја на фиксним мерним местима. Извештаје о извршеним мерењима, у оквиру локалне мреже мерних места, овлашћена стручна организација доставља Градској управи града Лесковца, Одељењу за заштиту животне средине у виду месечних Извештаја и годишњи Извештај. У Извештају је детаљно описана методологија узорковања, методологија обраде података и мерна опрема. Овлашћена стручна организација која је акредитована као лабораторија за испитивање, односно која испуњава прописане стандарде и акредитоване методе за мерење загађујућих материја и која поседује дозволу надлежног Министарства да врши мониторинг квалитета ваздуха спроводи мерења, обраду и анализу података, проверу валидности резултата добијених мерењем односно узимањем узорака и врши интерпретацију резултата испитивања. У обавези је да свакодневно на свом сајту објављује резултате извршених мерења присуства загађујућих материја по мерним местима, са оценом квалитета ваздуха и проценом утицаја на здравље људи. **Резултати извршених мерења се објављују и на сајту Градске управе града Лесковца.** Податке о квалитету ваздуха и локалне мреже, Градска управа града Лесковца, Одељење за заштиту животне средине **доставља Агенцији за заштиту животне средине једанпут месечно у виду месечног Извештаја, као и годишњи Извештај** и да о квалитету ваздуха редовно обавештава јавност путем штампаних и електронских медија, односно путем интернета, а у складу са Законом. Годишњи извештај треба да садржи опис макролокације и микролокације за обављање фиксних мерења; документовани приказ мерних места и локација за узимање узорака; опис методологије мерења загађујућих материја из Програма; опис мерних уређаја помоћу којих се обављају мерења загађујућих материја из Програма; резултате мерења са приказом свих измерених дневних вредности концентрација загађујућих материја из Програма; дискусију резултата мерења са закључком. У случају прекорачења прописаних концентрација, а према члану 23. Закона о заштити ваздуха ("Службени гласник РС", бр. 36/09, 10/13 и 26/21-др. закон), Градска управа града Лесковца, Одељење за заштиту животне средине је дужно да обавести јавност (радио, телевизија, дневне новине интернет и/или на други погодан начин).

Конкретно за потребе израде Извештаја сагледан је Програм Контроле квалитета ваздуха на територији града Лесковца за 2024. годину ("Сл. гласник града Лесковца", бр. 31/2023) и Извештај **Квалитета ваздуха на територији града Лесковца у 2024. години** је сачињен на основу Уговора о пружању услуга контроле квалитета ваздуха на територији града Лесковца склопљеног између Завода за јавно здравље Лесковац и Министарства заштите животне средине РС за 1 мерно место и Градске управе – Одељење за јавне набавке града Лесковца за 3 мерна места. Завод за јавно здравље Лесковац, као овлашћена лабораторија, има решење Министарства пољопривреде и заштите животне средине да може вршити контролу квалитета ваздуха у животној средини јер испуњава услове прописане Законом о заштити ваздуха и Правилником о условима за издавање дозволе за мерење квалитета ваздуха и дозволе мерење емисије из стационарних извора загађивања („Сл. гласник РС“ бр. 1/12).

У току 2024. год. 33ЈЗ Лесковац је вршио контролу квалитета ваздуха, на 4 мерна места у граду:

1. Технолошки факултет (м.м. бр. 5)
2. Управа водовода (м.м. бр. 8)
3. Медицинска школа (м.м. бр. 9)
4. Дечји вртић „Колибри“ (м.м. бр. 10)

На овим мерним местима се континуално прате концентрације сумпордиоксида, чађи и азотдиоксида у 24-сатним узорцима и укупне таложне материје са анализом тешких метала (Cd, Pb и Zn) у месечном узорку.

У току 2024. године није било дана са вредностима SO₂ преко граничних и толерантних вредности. Све измерене вредности су биле испод границе детекције за сумпор диоксид као и претходних година. Просечна годишња концентрација чађи за град износи 28,04 µg/m³ што је за 50,75% више у односу на претходну 2023. годину и испод је МДВ на годишњем нивоу као и на сваком мерном месту појединачно. Просечне годишње вредности NO₂ на сва 4 мерна места су испод граничних и толерантних вредност. Просечне годишње вредности укупних таложних материја (УТМ) су на свим мерним местима испод МДВ календарска година = 200 mg/m²/дан и веће су у односу на претходну годину. Тешки метали Cd, Pb и Zn су присутни у укупним таложним материјама. На свим мерним местима, током 2024. године, вредности кадмијума у укупним таложним материјама (УТМ) су биле испод лимита детекције. Просечна годишња вредност олова у укупним таложним материјама, на нивоу града, у 2024. години износи 13,24 µg/m²/дан што је 2 пута више у односу на претходну годину. У току 2024. год. настављено је мерење концентрације суспендованих честица – PM₁₀ (започето јануара 2022. год.) на мерном месту „Медицинска школа“, 7 дана у месецу, 8 месеци у години. Концентрација суспендованих

честица PM10 је, у данима када су вршена мерења, била знатно већа од дозвољене чак и 2 до 3 пута. 90,4 – перцентил, за овај извештајни период износи 96,72 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ што је за 93,44% више од прописане граничне вредности. Са престанком грејне сезоне, дошло је до знатног побољшања квалитета ваздуха, као и до смањења стопе оболевања од респираторних обољења (акутног и хроничног бронхита, опструктивне болести плућа и астме) и кардиоваскуларних обољења (хипертензије артеријалис, инфаркта мозга и инфаркта срца) за дати период. Становништво града Лесковца, је било изложено појачаном штетном дејству загађеног ваздуха у зимском периоду и то у континуитету већи број дана. Посебно је било изложено повећаној концентрацији чађи и суспендованих честица PM10 за време трајања грејне сезоне, са честим прекорачењем максимално дозвољених и граничних вредности, тако да је постојао ризик по здравље изложене популације.

Основни задатак града Лесковца је да не само одржава концентрацију загађујућих материја испод граничних вредности, већ и да ова концентрација буде што нижа, а и да број дана преко М.Д.В. буде што мањи.

Извори загађења ваздуха у граду Лесковцу могу се сврстати у две области: 1) индивидуална ложишта и градске котларнице, 2) саобраћај и 3) остали извори загађења: привреда, ресуспендоване честице и дивље депоније.

Квалитет земљишта

Мониторинг земљишта се изводи у складу са Уредбом о програму систематског праћења квалитета земљишта ("Службени гласник РС" број 88/2020) којом се утврђује садржина Програма мониторинга земљишта, методологија за систематско праћење квалитета и стања земљишта, критеријуми за одређивање броја и распореда мерних места, листа параметара за одређени тип земљишта, листа метода и стандарда који се користе за узорковање земљишта, анализа узорака и обрада података, обим и учесталост мерења, индикатори за оцену ризика од деградације земљишта, рокови и начин достављања података. Испитивање се врши за потребе пољопривредне производње, од стране "Пољопривредне саветодавне и стручне службе Лесковац", д.о.о, и то за земљиште које је у ван граница грађевинског подручја. Квалитет земљишта није угрожен у значајнијој мери.

У 2024. години мониторинг се вршио на 10 мерних места, 2 пута годишње у оквиру локација које се налазе у оквиру одређених зона санитарне заштите извора водоснабдевања, зоне индустријских објеката, зоне неуређених депонија и нехигијенских насеља, зоне фреквентног саобраћаја, зона јавних и рекреационих површина, зона пољопривредног земљишта. За земљиште у обухвату Плана нису рађена испитивања, већ је детаљном опсервацијом на терену контсатовано да на местима одлагања отпада и неадекватног третмана може да дође до загађења земљишта и промене његовог састава.

Квалитет вода

Систематска контрола квалитета површинских и подземних вода спроводи се у складу са Уредбом о систематском испитивању квалитета вода, коју доноси Влада Републике Србије. Испитивања квалитета површинских вода врше се ради оцене стања квалитета воде водотока, праћења тренда загађења и очувања квалитета водних ресурса.

Према хидрометеоролошким условима од стране Републичког хидрометеоролошког завода положај хидролошких станица за реку Ветеерницу је у Лесковцу, у Ул. Лесковачког одреда.

На територији града Лесковца се спроводи мониторинг праћења квалитета површинских водотокова. Основни повод мониторинга је оцена стања квалитета површинских вода на територији града Лесковца и њиховог утицаја на подземне воде, као резервног изворишта за водоснабдевање. Циљ спровођења мониторинга квалитета површинских вода водотокова је заштита вода и подразумева, скуп мера и активности којима се квалитет површинских вода штити и унапређује ради: очувања живота и здравља људи; смањења загађења и спречавања даљег погоршања стања вода; обезбеђења нешкодљивог и несметаног коришћења вода за различите намене (водоснабдевање, рекреацију грађана и наводњавање) и заштите водних и приобалних екосистема и постизања стандарда квалитета животне средине у складу са прописом којим се уређује заштита животне средине и циљеви животне средине. Мониторинг је и основа за добијање информација о квалитету водотокова река које се уливају у Јужну Мораву. Дефинисана су мерна места (укупно 11) и параметри контроле квалитета површинских вода водотокова на територији града Лесковца.

У циљу утврђивања стања квалитета површинских вода на територији града Лесковца анализирани су микробиолошки и физичко-хемијски параметри квалитета воде на локацијама које су прописане програмом мониторинга. Систематска контрола квалитета површинских вода

на територији града Лесковца у ради се у континуитету како је прописано програмом и резултати су приказани у месечним Извештајима о испитивању у којима је оцена квалитета одређивана према **Уредби о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и рековима за њихово достизање** ("Сл. гл. РС", бр. 50/2012).

Хемијске и микробиолошке анализе из мониторинга квалитета воде представљају важан извор информација о стању водених еколошких система као и утицају одређених производних делатности и временских услова на квалитет воде.

Приказани резултати су основа за дефинисање предлога мера, начина за спровођење предузетих мера у циљу очувања и побољшања квалитета воде у водотоцима, а самим тим и животним срединама под њиховим утицајем.

Конкретно за потребе израде Извештаја сагледан је **Годишњи извештај о стању оцене еколошког статуса узорака површинских вода за програм праћења квалитета површинских вода водотокова на територији града лесковца за 2024. годину**. Програм праћења квалитета површинских вода водотокова на територији града Лесковца спроводи се ради оцене стања квалитета површинских вода водотокова - река на територији града Лесковца, а у циљу заштите здравља становништва, као и сагледавања ефеката предузетих мера за смањење степена загађености вода и утицаја загађивача на њихов квалитет, на основу чега се процењује утицај и ризик коришћења вода на здравље корисника, а уједно представља и један од индикатора стања животне средине. Овим Програмом дефинишу се места и параметри контроле површинских вода река на територији града Лесковац и то: Слив реке Ветернице, Козарачка река, Јабланица, Јужна Морава, Вучјанка и Вучјанка (купалиште).

Испитивање квалитета реке Ветернице је на 6 мерних места, а за потребе Извештаја прати се мерно место бр. 3 -Ветерница у делу водотока код затвора (улаз у град)

Табела бр. 3. Индекс квалитета воде(SWQI) период 202 4год.

Period	2024						
	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Jul
Klasa reke	III	IV	III	III	III	II	II
SWQI	72	65	75	72	75	81	84

Квалитет подземних вода

Квалитет **подземних вода** у приобаљу великих река испитује се на основу Програма систематског испитивања који спроводи Републички хидрометеоролошки завод.

Према хидрометеоролошким условима, дате су локације пијазометара хидролошких станица подземних вода у оквиру мреже РХМЗ, које су у подручју Плана.

Табела бр. 4. Локација пијазометара хидролошких станица подземних вода

Редни број	Назив станице подземних вода	Гаус Кригорове координате		Н (мнм)
		X	Y	
1	Лесковац (L-1)	4759875	7577962	-
2	Лесковац (L-2)	4759875	7577962	-
3	Лесковац (L-3)	4759875	7577962	-
4	Лесковац (L-4)	4759875	7577962	-
5.	Бадинце-Жижавица (527)	4759047	7583214	235,32
5	Лесковац - KPD (524)	4758809	7577669	232,34
6	Лесковац - KPD (525)	4758902	7578203	232,15
7	Лесковац - KPD (526)	4758926	7578586	232,12

Податке са наведених пијазометара се могу користити за проучавање режима подземних вода на предметном подручју, а за израду геотехничких и хидрогеолошких подлога користе се и метеоролошки подаци.

Праћење квалитета површинских вода обавља се у складу са Програмом праћења квалитета површинских вода на територији града Лесковца за 2017/2018/2019. годину. Сачињен је уговор између Града Лесковца, Одељења за заштиту животне средине и Завода за јавно здравље

Лесковац за обављање мониторинга. дефинисана су мерна места и параметри контроле квалитета подземних вода. Циљ спровођења мониторинга је заштита вода и подразумева скуп мера и активности којима се квалитет површинских вода одржава на задовољавајућем нивоу. Акумулација "Барје" је изграђена са наменом заштите од поплава и водоснабдевања становника града. Према подацима Агенције за заштиту животне средине, воде акумулације "Барје" су веома доброг квалитета Изградњом водосистема "Барје" Лесковац добија значајну количину воде за пиће што представља дугорочно решење. Производња воде за пиће из акумулације, због отвореног водозахвата, носи са собом висок ризик од случајног или намерног биолошког, хемијског, радиолошког и др. загађења. У случају појаве акцидента на водосистему "Барје", планира се да поједини бунари са садашњих изворишта остану у функцији снабдевања водом за пиће.

Зоне санитарне заштите

Зоне санитарне заштите за подземна изворишта дефинисане су Решењем Министарства здравља бр. 530-01-15/2019-10 од 10.06.2019. године о одређивању зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања Лесковца и Решењем о исправци такође Министарства здравља бр. 530-01-15/2019-10 од 10.09.2019. године на основу НОВОГ Елабората о зонама санитарне заштите изворишта за водоснабдевање Лесковца, који је децембра 2018. године урадио Институт "Јарослав Черни" Београд.

Границе зона санитарне заштите изворишта су одређене РЕШЕЊЕМ О ИСПРАВЦИ Зоне санитарне заштите изворишта водоснабдевања Лесковца:

- **Зона I санитарне заштите изворишта водоснабдевања** Лесковца, одређује се као појединачна око сваког експлоатационог бунара, чији положај у простору је одређен координатама.
- **Зона II санитарне заштите изворишта водоснабдевања** Лесковца одређује се над простором који је дефинисан тачкама са координатама.
- **Зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања** Лесковца одређује се над простором који је дефинисан тачкама са координатама.

Зоне заштите водоизворишта делимично се налазе ван обухвата Плана и приказане су на графичком прилогу бр. 6. **Ограничења урбаног развоја.**

Зона I санитарне заштите

Зона I формира се око појединачних експлоатационих бунара који, према плановима Града Лесковца, остају у систему резервног водоснабдевања (укупно 13 бунара за подручје ГУП-а):

- старо извориште: Б-1а, Б-2а, Бз-5 и Б-22,
- ново извориште: Б-9а, Б-11, Б-12, Б-15, Б-16, Б-17, Б-18, Б-19 и Б-20,

Границу простора зоне I мора да чини ограда, на удаљењу од најмање 3 m од бунара. Обзиром да постојећи бунари већ имају ограђену I зону санитарне заштите иста се може задржати јер задовољава захтевани услов. Сваки бунарски шахт мора имати поклопац са механизмом за закључавање и инсталиран аларм за даљинско упозорење у циљу заштите од нежељеног уласка. Геодетске координате експлоатационих бунара изворишта, око којих се успоставља зона непосредне санитарне заштите - зона I, дате су у табели 5.

Табела 5. - Координате експлоатационих бунара изворишта

Ознака објекта	Y	X	Z	Напомена
Б-1а	7.578.258,515	4.760.046,967	229,935	Старо извориште
Б-2а	7.578.072,317	4.759.887,135	230,597	
Бз-5	7.578.803,631	4.759.487,887	230,793	
Б-22	7.579.030,117	4.758.476,893	233,376	
Б-9а	7.578.501,447	4.764.398,490	223,671	Ново извориште
Б-11	7.579.059,065	4.764.686,710	223,240	
Б-12	7.579.285,585	4.764.253,874	222,852	
Б-15	7.576.692,943	4.764.740,461	223,823	
Б-16	7.576.763,060	4.765.264,679	222,208	
Б-17	7.576.160,284	4.764.936,111	223,753	
Б-18	7.579.869,800	4.764.418,147	221,175	
Б-19	7.576.060,355	4.764.279,447	225,311	
Б-20	7.576.652,205	4.766.162,370	220,791	

Ради корекције зоне II и III на новом изворишту новим Елаборатом о зонама санитарне заштите изворишта за водоснабдевање Лесковца предвиђено је гашење бунара Б-15 и Б-16 и изградња нових заменских бунара Б-15/1 и Б-16/1 са координатама:

Б-15/1	7.576.594.000	4.764.727,000
Б-16/1	7.576.471,000	4.765.291,000

Зона II санитарне заштите

Зона II обухвата све објекте изворишта: водозахватне бунаре који су у функцији. Поставља се на удаљењу од око 150-200 m од најближег експлоатационог бунара.

Критеријум по коме се ова граница одредила је да време путовања воде кроз порозну средину неогена од границе зоне II до најближег експлоатационог бунара изворишта буде најмање 1 годину. У наведеној зони морају важити строжији критеријуми за све кориснике простора, када је у питању заштита подземних вода које гравитирају бунарима изворишта.

Геодетске координате преломних тачака полигона који чини границу уже зоне санитарне заштите изворишта - зоне II дате су у табели 6. Укупна површина коју заузима зона II је 2,61 km².

Табела 6.- Координате преломних тачака границе зоне II изворишта

Ознака преломне тачке зоне II	Y	X	Напомена
1y	7.580.030	4.764.530	Ново извориште источни део бунари: Б-9а, Б-11, Б-12 и Б-18 0,916 km ²
2y	7.580.020	4.764.350	
3y	7.579.370	4.764.080	
4y	7.579.190	4.764.050	
5y	7.578.340	4.764.230	
6y	7.578.290	4.764.370	
7y	7.578.350	4.764.480	
8y	7.578.930	4.764.850	
9y	7.579.100	4.764.860	
10y	7.576.540	4.766.280	Ново извориште западни део бунари: Б-15/1, Б- 16/1, Б-17, Б-19 и Б-20 1,19 km ²
11y	7.576.749	4.766.255	
12y	7.576.729	4.764.655	
13y	7.576.190	4.764.150	
14y	7.576.033	4.764.053	
15y	7.575.887	4.764.187	
16y	7.575.974	4.765.050	
29y	7.578.360	4.760.190	Старо извориште бунари: Б-1а и Б-2а 0,212 km ²
30y	7.578.510	4.760.130	
31y	7.578.580	4.760.140	
32y	7.578.630	4.759.950	
33y	7.578.330	4.759.900	
34y	7.578.010	4.759.700	
35y	7.577.910	4.759.690	
36y	7.577.820	4.759.860	
37y	7.577.940	4.760.000	
38y	7.578.100	4.760.110	
39y	7.578.800	4.759.600	Старо извориште бунар: Бз-5 0,057 km ²
40y	7.578.940	4.759.550	
41y	7.578.920	4.759.350	
42y	7.578.710	4.759.340	
43y	7.578.660	4.759.540	
44y	7.579.080	4.758.610	Старо извориште бунар: Б-22 0,059 km ²
45y	7.579.200	4.758.410	
46y	7.578.980	4.758.290	
47y	7.578.860	4.758.500	

Зона III санитарне заштите

Граница зоне III постављена је на удаљењу 500 m од експлоатационих бунара. Подземној води је потребно време од око 5 до чак 15 година да пређе пут од границе зоне III до бунара изворишта. У оквиру ове границе може се предвидети урбанистички развој града под строгим критеријумима са аспекта заштите.

Геодетске координате преломних тачака полигона који чини границу III зоне санитарне заштите изворишта - зоне III дате су у табели 7. Укупна површина коју заузима зона III је 11,04 km².

Табела 7- Координате преломних тачака границе зоне III изворишта

Ознака преломне тачке зоне III	Y	X	Напомена
1ш	7.578.960	4.765.220	Ново извориште источни део бунари: Б-9а, Б-11, Б-12 и Б-18 2,68 km ²
2ш	7.580.350	4.764.840	
3ш	7.580.390	4.764.090	
4ш	7.579.180	4.763.710	
5ш	7.578.020	4.764.000	
6ш	7.577.960	4.764.700	
7ш	7.576.955	4.766.672	Ново извориште западни део бунари: Б-15/1, Б-16/1, Б-17, Б-19 и Б-20 3,38 km ²
8ш	7.577.220	4.766.170	
9ш	7.576.915	4.765.570	
10ш	7.577.148	4.764.682	
11ш	7.577.140	4.764.450	
12ш	7.576.070	4.763.680	
13ш	7.575.480	4.764.090	
14ш	7.575.740	4.765.320	
15ш	7.576.278	4.766.658	
16ш	7.575.200	4.765.780	Западни систем бунари: Б-1с и Б-2в 2,16 km ²
17ш	7.575.270	4.765.290	
18ш	7.573.980	4.763.850	
19ш	7.573.210	4.764.400	
20ш	7.574.460	4.765.950	
21ш	7.574.860	4.766.000	
22ш	7.578.380	4.760.590	Старо извориште бунари: Б-1а, Б-2а, Бз-5 и Б-22 2,82 km ²
23ш	7.579.140	4.759.920	
24ш	7.579.360	4.759.520	
25ш	7.579.280	4.759.070	
26ш	7.579.750	4.758.300	
27ш	7.578.860	4.757.870	
28ш	7.578.510	4.758.440	
29ш	7.578.640	4.758.870	
30ш	7.578.300	4.759.370	
31ш	7.577.930	4.759.340	
32ш	7.577.490	4.759.800	
33ш	7.577.750	4.760.410	

Квалитет подземних вода

Квалитет **подземних вода** у приобаљу великих река испитује се на основу Програма систематског испитивања који спроводи Републички хидрометеоролошки завод.

Према хидрометеоролошким условима, дате су локације пијезометара хидролошких станица подземних вода у оквиру мреже РХМЗ, које су у подручју Плана.

Табела бр. 5. Локација пијезометара хидролошких станица подземних вода

Редни број	Назив станице подземних вода	Гаус Кригорове координате		Н (мнм)
		Х	У	
7	Лесковац - KPD (526)	4758926	7578586	232,12

Податке са наведених пијезометара се могу користити за проучавање режима подземних вода на предметном подручју, а за израду геотехничких и хидрогеолошких подлога користе се и метеоролошки подаци.

Општи хидрометеоролошки услови

Према хидрометеоролошким условима, под бројем 922-3-19/2019. године издатих од стране Републичког хидрометеоролошког завода за потребе Генералног урбанистичког плана са временским хоризонтом до 2032. године наведено је следеће:

1. За израду климатолошке подлоге користе се подаци из државних мрежа метеоролошких станица РХМЗ.
2. При изради хидролошких подлога за потребе планирања и пројектовања на подручју обухваћеним Планом користе се подаци из државне мреже хидролошких станица РХМЗ, а на мањим сталним и повременим/бујичним водотоцима треба користити метеоролошке услове и одговарајуће климатолошке и хидролошке анализе.
3. При изради геотехничких подлога користе се подаци о подземним водама са хидролошких станица подземних вода, означених на Плану
4. У оквиру обухвата Плана нема противградне станице, тако није потребна примена Закона о одбрани од града ("Сл. гл. РС" бр. 54/15) у погледу заштитних зона ограничене градње

Одвођење отпадних и атмосферских вода

Сакупљање и одвођење отпадних вода је делимично решено у граду Лесковцу. Отпадне воде Лесковца, системом колектора одводе се у реку Јужну Мораву.

Канализациона мрежа у Лесковцу је грађена од 1959. године као општи и сепаратни систем, дужина мреже износи око 200 km. Мрежа је грађена од цементно – азбестних и PVC цеви профила \varnothing 0,2-1,2 m, бетона – јајаста (0,7 x 0,9 m) и потковичаста профил (1,95-2,2 m). Канализационом мрежом обухваћено је око 90% објеката у Граду Лесковцу. У коришћењу мреже највећи проблеми су: функционисање фекалних црпних станица и сифонских пролаза испод реке, „дивље“ изграђена канализациона мрежа и нелегални прикључци на мрежу у појединим деловима града и функционисање мреже у ромским насељима „Славко Златановић“ и “Зеке Буљубаше“. У зимском периоду честа су запушења канализационог система агрегатом и сољу којима се посипају улице. Атмосферске, санитарне и индустријске отпадне воде се јединственим системом одводе до места испуштања у реку Јужну Мораву.

Системе за сакупљање и одвођење отпадних вода, од насељених места у граду Лесковац има градско подручје Лесковац.

Из односа ВРК₅ и НРК, уочљив је закључак о слабој микробиолошкој разградивости ових вода и о немогућности пречишћавања оваквих вода познатим исплатљивим технолошким поступцима, у случају заједничког пречишћавања индустријских и комуналних отпадних вода.

Ради ставарања услова за несметан и непрекидан рад централног постројења за пречишћавање отпадних вода у Богојевцу, неопходно је све отпадне воде које се упуштају у градску канализацију, ускладити са важећим Правилником о санитарно техничким условима за испуштање отпадне воде у јавну канализацију (Сл.гласник Града Лесковац 29/17) усвојеног од стране града Лесковца.

Пречишћавањем отпадних вода на ЦППОВ настаје примарни и секундарни муљ који се одвајају од пречишћане воде. У линији воде секундарни муљ се рециклира и на тај начин континуално учествује у третману отпадних вода, док се на линији муља врши третман свих насталих муљева, при чему као производи настају биогас и стабилизирани муљ.

Отпадни муљ са постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода се може према Уредби о граничним вредностима загађујућих материја у води и роковима за њихово достизање третирати као ресурс, биомаса или ђубриво за пољопривредно земљиште, уколико се испитивањем докаже да не садржи токсичне материје, патогене и друге супстанце које могу нашкодити људском здрављу.

Квалитет површинске воде реке Јужне Мораве пре и после упуштања отпадних вода града Лесковца се не мења у великој мери. Не долази до промене класе према микробиолошком и кисеоничном режиму, као и према садржају нутритијената. Долази до повећања одређених

параметара (азотних параметара и укупног азота, ортофосфата и укупног фосфора и БПК₅), али су разлике вредности мале тако да не долази до промене класе водотока (ни у микробиолошком ни у кисеоничном режиму, као ни по садржају нутријената).

Јужна Морава има квалитет воде која припада у зависности од доба године и загађења узводно од Лесковца по кисеоничном режиму I или I/II класе, а по садржају нутријената и осталих параметара квалитета I/II или III/IV класи.

Квалитет подземних вода у приобаљу великих река испитује се на основу Програма систематског испитивања који спроводи Републички хидрометеоролошки завод. Узорковање се обавља једанпут годишње у пијезометрима у приобаљу великих река. Мрежа плитких пијезометара налази се у пољопривредном рејону, у зони утицаја река, тако да је подземна вода прве издани подложна загађивању са спираних површина, бочних дотока из водотока, али и утицају из септичких јама и излива из сеоских дворишта. Резултати анализа узорака подземних вода из приобаља великих река, где су антропогени утицаји најизраженији, у периоду 2000–2007. године показују да садржаји нитрата и хлорида нису прекорачени у односу на максимално дозвољене концентрације неорганских материја у води за пиће (према Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће, „Службени лист СРЈ”, бр. 42/98 и 44/99 и "Сл. гласник РС", бр. 28/2019), МДК за нитрате (NO₃) је 50 mg/l, а МДК за хлориде је 200 mg/l).

Наведени подаци показују да је проценат микробиолошке неисправности изворишта подземних вода низак, док су подземне воде у погледу физичко-хемијске неисправности у лошем стању.

У оквиру Лесковачке котлине израђен је мањи број објеката за водоснабдевање који каптирају слободну издан. Подземне воде слободне издани су без боје, укуса и мириса. Вредност pH је у границама од 6 до 7 тако да су воде алувијалне издани слабо киселе до неутралне. Гвожђа и мангана има у количинама које нарушавају квалитет воде и њихову употребљивост за пиће.

Бука

Бука представља комунални проблем, тако да се повишени ниво буке може јавити услед непридржавања законских прописа, као и због њиховог непримењивања.

У Лесковцу се обавља систематско праћење нивоа комуналне буке од 2017. године, ради утврђивања квалитета животне средине, спровodeћи тиме и законску обавезу локалне самоуправе да врши мониторинг нивоа комуналне буке на својој територији.

Мерење се врши према Програму мерења нивоа комуналне буке у животној средини на територији града Лесковца. Мерењима, у складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини ("Сл. гласник РС 75/10"), обухваћени су сви релевантни простори, и то: подручја за одмор и рекреацију, градски центар и пословно стамбена подручја, стамбена подручја, болничка зона, школске зоне и зоне дуж транзитних и централних градских саобраћајница. Мерења су вршена на 10 мерних места и то два пута у току дана, једном у вечерњем периоду и два пута у току ноћи, једном месечно. Мерења буке показују да има прекорачења дозвољених нивоа буке и то поред најпрометнијих раскрсница и саобраћајница. Као главни узрочник повишења нивоа буке идентификован је саобраћај, али се на појединим мерним местима као извор повишене буке јављају и грађевински радови и активности грађана и слично. Главна карактеристика саобраћајне буке је неуједначеност, а нагли скокови у јачини буке (импулсна бука) веома штетно делују на човека. У оквиру наведених зона мерења су се обављала на 10 мерних места у 2023. години, у 2024. години на 9 мерних места, а у 2025. години се планира на 6 мерних места. На сваком мерном месту се врши континуално мерење од 3 дана (72 сата) са референтним временом од 15 минута, док ће се на једном мерном месту, поред већ наведене врсте мерења вршити и бројање саобраћаја са 2 аутоматска бројача. Мерни интервали су изабрани тако да се на њима обухвата цео циклус промена нивоа мерене буке у току дневног, вечерњег и ноћног периода у складу са Уредбом.

У Лесковцу су максимална прекорачења дозвољеног нивоа буке до 10% у односу на дозвољени ниво. Врста застора коловоза и заштитни зелени појасеви и дрвореди, значајно утичу на ублажавање интензитета буке. Потребно је наставити је са предузимањем превентивних мера за заштиту од буке, одређивањем мера и услова за заштиту од буке у плановима, у поступку стратешке процене утицаја на животну средину.

Обновљиви извори енергије

У области обновљивих извора енергије могуће је користити енергију сунца. Дозвољено је постављање соларних колектора и фотонапонских панела на крововима објеката и надстрешницама (као деловима објекта или самосталним објектима).

Такође се препоручује и што већа употреба изолационих елемената приликом изградње објеката ради смањења потрошње и повећања енергетске ефикасности.

Природна добра и предели - У обухвату Плана нема заштићених природних добара, ни природна добра предложена за заштиту.

У обухвату плана нема утврђених **културних добара нити добара под предходном заштитом**. Простор се не налази у оквиру просторно културно историјске целине, ни целине која ужива статус предходне заштите. Такође нема утврђених археолошких налазишта, као ни археолошких локалитета који уживају статус предходне заштите.

Утицај инфраструктурне мреже и објеката на животну средину

Не планира се изградња мреже топловода, већ се корисницима оставља могућност избора врсте енергента за грејање. Прикључењем града Лесковца на систем гасовода, стичу се услови за прикључење и појединих корисника на исти. У оквиру планског подручја планирана је изградња дистрибутивне градске гасне мреже до 4 бара. На простору плана не предвиђа се изградња нових МРС.

Електромагнетно загађење које се јавља код уређаја који производе електромагнетно зрачење. Мобилни телефони, каблови високог напона, репетитори и антене само су неки од извора електромагнетног зрачења. **Електросмог** настаје око свих потрошача електричне енергије када су под напонам. Електромагнетна поља настају на свим местима где тече електрична струја, другим речима око сваког електричног уређаја кад се напаја струјом., углавном око електричних водова. Планом врши се преко надземне 0,4 kV мреже из ТС 10/0,4 kV "Охридска" подземним електроенергетским каблом. Средњенапонска веза између ТС 10/0,4 kV "Охридска" која се налази у обухвату изведена је преко ТС 10/0,4 kV "Затвор" и ТС 10/0,4 kV "Охридска нова" подземним електроенергетским каблом. У изграђеном делу насеља постоји улично осветљење постављена на АБ стубовима нисконапонске ваздушне дистрибутивне мреже. На предметном простору постоји 10 kV надземни вод.

Са гледишта животне средине примарна заштита од утицаја далековода који се могу јавити као последица изградње (привремено) и експлоатације (трајно) се обезбеђује кроз Мере заштите.

У заштитном појасу испод, изнад или поред електроенергетских објеката супротно закону, техничким и другим прописима не могу се градити објекти, изводити други радови, нити засађивати дрвеће и друго растиње. Заштитни појас за надземне електроенергетске водове са обе стране вода од крајњег фазног проводника има ширину- за напонски ниво 1kV - 35kV - за голе проводнике 10m.

Телекомуникациона мрежа - Код изградње објеката телекомуникационе мреже долази до промена у животној средини које су ограничене на непосредну околину локације на којој се изводе радови и привременог су карактера.

Ово подручје је покривено сигналом мобилне телефоније различитих мобилних оператера. На подручју је могуће постављати системе мобилне телефоније уз поштовање услова. Обавезно је извршити периодична мерења јачине електромагнетног зрачења у близини антенског система, а посебно утицај на оближње објекте становања који се налазе на истој или сличној висини као и антенски систем.

Приликом разматрања питања и проблема закључак је да План не утиче на еколошку мрежу подручја. Планом нје изостављао нити једно релевантно питање и проблем из поступка процене.

1.5. ПРИКАЗ ИНФОРМАЦИЈА СПРОВЕДЕНИХ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА ПЛАНОВА

У циљу издвајање приказа информација и података раније спроведених стратешких процена планова који припадају истој хијерархијској структури, а у циљу избегавања двоструке процене раније утврђених, описаних и процењених значајних утицаја на живот и здравље становништва и животну средину дати су изводи из урбанистичких планова. План детаљне регулације је у обухвату следећих планских докумената вишег хијерархиског нивоа. То су:

- Просторни план града Лесковца са Извештајем о стратешкој процени утицаја на животни средину ("Службени гласник града Лесковца" бр. 12/11)

Основни циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора града Лесковца, који треба да доведе до организованог активирања просторних потенцијала и усмеравања даљег просторног развоја у оквирима одрживости. Елементи основне концепције просторног развоја подручја града Лесковца су:

- побољшање квалитета живљења грађана;
- модернизација постојећих и изградња нових инфраструктурних система;
- заштита и коришћење природних ресурса у складу са принципима одрживости;
- живот у здравој животној средини;

Принцип смањивања штетног утицаја на животну средину који подразумева сагледавање квалитета животне средине и дефинисање планских решења којима се она штити од негативних утицаја у постпланском периоду. При томе је потребно базирати концепт заштите, не само у циљу побољшања квалитета животне средине, већ и у циљу превенције и заштите од негативних утицаја који могу настати имплементацијом планских решења. Примена принципа мора предупредити или ублажити различите врсте штетних утицаја по животну средину, подстицањем адекватних видова саобраћаја и енергетских система.

- Генерални урбанистички план Лесковца са Извештајем о стратешкој процени утицаја на животни средину ("Службени гласник града Лесковца", бр. 35/2022)

Основни циљ израде Генералног урбанистичког плана Лесковца је усклађивање и утврђивање: граница обухвата и границе грађевинског подручја Плана, границе обухвата планова генералне регулације за цело грађевинско подручје, генералних урбанистичких решења, са наменама површина које су претежно планиране у грађевинском подручју, генералних праваца и коридора за саобраћајну, енергетску, водопривредну, комуналну и другу инфраструктуру, целина за даљу планску разраду и спровођење, као и усклађивање са важећим Законом, Правилницима и одредбама из планова вишег реда који су донети након усвајања, претходно важећег Плана.

Што се тиче планова који припадају истој хијерархијској структури, не постоје раније информације и подаци ради избегавања двоструке процене раније утврђених, описаних и процењених значајних утицаја на живот и здравље становништва и животну средину, јер нису спроведене стратешке процена планова истих нивоа.

1.6. ПРЕГЛЕД УТВРЂЕНИХ И ПРОЦЕЊЕНИХ ЗНАЧАЈНИХ МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

На целом подручју плана забрањена је изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну средину. Забрањено је уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење. Проблем управљање отпадним водама и загађеност земљишта на предметном подручју, су у директној зависности од обезбеђивања финансијских средстава. Загађеност ваздуха и бука је посебан проблем, али нема квантитативних података о појединачним конкретним изворима, који највише доприносе загађењу. Сасвим јасно ради се о линијским, односно зонама у којима се одвија саобраћај.

1.7. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ РАЗУМНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

У овом поглављу су предложена варијантна решења које је орган надлежан за припрему плана и програма разматрао узимајући у обзир циљ, сврху и географски обухват плана и програма, предложене мере за спречавање и/или смањење процењених значајних негативних утицаја на стање и квалитет чинилаца животне средине и живот и здравље људи.

Предложена су два варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја:

1. Варијанта да се план не усвоји, и

2. Варијанта да се план усвоји и спроведе.

Варијантна решења Плана представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћење различитих простора за реализацију конкретне активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана.

Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и варијантним решењима плана. За планове дужег временског хоризонта и са већом неизвесношћу реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана. Детаљно ће о варијантним решењима бити говора у поглављу 3. Процена значајних могућих утицаја на животну средину.

Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења на основне компоненте животне средине – ваздух, воду и земљиште. Извештај о стратешкој процени утицаја је дефинисао планска решења по областима.

На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

То је сет мера који се састоји из следећих: услови и мере заштите ваздуха, заштите вода, заштите изворишта водоснабдевања, заштите земљишта, заштите од буке, управљање отпадом, заштита природних вредности, заштита културних добара, заштите од елементарних непогода, заштите од ратних разарања, заштите од пожара и других непогода и мере обезбеђења за потребе одбране земље. Детаљно ће о мерама бити говора у поглављу 4. Предлог мера за смањење негативних утицаја.

1.8. ПРЕТХОДНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У складу са одредбама члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину надлежни орган у припреми одлуке о изради стратешке процене, извршио је претходне консултације и усаглашавање ставова заинтересованих органа и организација, органа локалне самоуправе, корисника простора и других субјеката. Истовремено, прибављена су мишљења органа надлежног за послове заштите животне средине. У консултацији током израде Нацрта Плана детаљне регулације и предметног Извештаја консултовани су Завод за заштиту природе Србије, Завод за заштиту споменика културе, програми јавних комуналних предузећа и други одговарајући пројекти и програми који индиректно третирају проблематику заштите животне средине.

Заинтересовани органи, организације, удружења грађана, НВО и друге заинтересоване групе и појединци, моћи ће у оквиру јавног увида о Нацрту Плана детаљне регулације да остваре увид у овај Извештај, тако да ће се претходне консултације наставити у оквиру јавних консултација. Надлежни органи и комуналне службе су за потребе израде Плана детаљне регулације доставиле услове и одређене иницијативе које су на адекватан начин уграђене у складу са нормативима и стандардима.

У току израде Нацрта Плана и Извештаја о СПУ прибављени су услови од следећих надлежних институција:

- ✓ **ЈКП „Водовода“**, Лесковац Ул.Пана Ђукића бр.14, број 44/2021 од 19.04.2021.год.;
- ✓ **АД "Телеком Србија" ИЈ Лесковац**, Ул.Светозара Марковића бр.1, Лесковац, је издало услове за ПДР бр.А334-200361/2-2021 од 28.05.2021.год.
- ✓ **ОДС "ЕПС Дистрибуција" ДОО Београд, огранак ЕД Лесковац**, Ул.Стојана Љубића бр.16, Лесковац, је издало услове бр.20700-Д10.а-29187/1 од 14.05.2021.год.;
- ✓ **ЈУГОРОСГАС АД, издао је услове број ХМ 532 од 05.11.2024**
- ✓ **Завод за заштиту споменика културе, канцеларија у Нишу** издао је Решење бр.1968- од 28.11.2024.год.
- ✓ **ЈП Путеви Србије, Београд**, Булевара Краља Александра 282, бр. 953-977/2021, од 25.5.2021. године, наш број 2273/3, од 11.05.2021. год.;

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

2.1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

На основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине наведених у плановима и стратегијама за потребе израде овог Извештаја дефинисани су општи циљеви стратешке процене:

- очување постојећих вредности простора, што ће се постићи контролисано изградњом и поштовањем правила уређења и изградње објеката;
- рационално коришћење природних ресурса и енергије (смањење потрошње воде смањење губитака воде у дистрибутивној мрежи, развијање система даљинског грејања, повећање енергетске ефикасности);
- имплементација стратешких опредељења дефинисаних Програмом управљања отпадом у РС од 2022-2031. године и Локалним планом управљања отпадом на територији града Лесковца за 2021-2030. годину;
- очување, уређење и заштита система зелених површина на планском подручју;
- предупредити емисије штетних материја у ваздух и смањити емисију буке из саобраћаја;
- спречити инцидентна неконтролисана испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште;
- Доношење Плана и Стратешке процене утицаја на животну средину;
- повећати обим инвестиција за заштиту животне средине и развој система мониторинга животне средине; и
- побољшати информисање и обуку становништва за заштиту животне средине и обезбедити учешће јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине.

Посебни циљеви заштите животне средине планског подручја произлазе из анализе стања животне средине и значајних питања, проблема, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу су са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Еколошки одговорно коришћење простора, који обухвата План детаљне регулације, представља значајан потенцијал за одрживи развој овог подручја. При томе се, у просторној организацији треба ослањати на следеће посебне циљеве заштите животне средине:

- ефикасна заштита елемената животне средине (ваздуха, воде и земљишта) од загађивања;
- минимизирати утицај планираних активности на водоизвориште;
- унапређење квалитета ваздуха;
- обезбедити безбедност корисника простора;
- смањење изложености становништва загађеном ваздуху;
- смањење изложености становништва повишеним нивоима буке;
- смањење контаминације земљишта;
- очување и рационално коришћење земљишта;
- ублажити негативан утицај планираних активности на деградацију предела;
- унапредити услове који утичу на побољшање здравља корисника;
- унапређење прикупљања, третмана и депоновања отпада;
- унапређење прикупљања и третмана отпадних вода;
- веће коришћење обновљивих енергетских ресурса;
- унапређење мониторинг система (ваздух, воде, земљиште)
- обезбедити инфраструктурно опремање планског подручја;
- заштита ширег подручја од могућих акцидентних ситуација.

2.2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА

На основу дефинисаних општих и посебних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене утицаја на животну средину. Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење промена током одређеног временског периода, а неопходни су као улазни подаци за сваку врсту планирања. Индикатори стања животне средине представљају веома битан сегмент у оквиру израде еколошких студија и планских докумената. Показатељи су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини као и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати.

Код нас нису разрађени системи показатеља животне средине примерени потребама урбанистичког планирања, као ни методологија њиховог коришћења при изради и спровођењу планова. У области урбанистичког планирања није идентификован специфичан систем еколошких показатеља, већ се поједини просторно еколошки показатељи могу наћи у оквиру система показатеља друге намене.

Да би индикатори били поуздани, применљиви на свим нивоима планирања као и инструмент за поређење, неопходан је усаглашени систем праћења који подразумева: јединствене показатеље, јединице мерења, метод мерења, период праћења, начин обраде и приказивање резултата. Методолошки стандардизовање процедура, као и прикупљање и достављање неопходних података од овлашћених организација је суштински предуслов за унапређење употребе индикатора у планирању и заштити простора.

Имајући у виду наведене чињенице, ниво планског документа, просторни обухват плана, као и стање животне средине на подручју ПДР-а, кроз израду Извештаја дат је избор основних индикатора који се односе на квалитет ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке. Уједно, ово су дефинисани и законски регулисани критеријуми на основу којих је могуће утврдити да ли и у којој мери одређене активности на конкретном простору имају негативан утицај на чиниоце животне средине.

Табела бр.8 : Избор индикатора

Област СПУ	Ред. бр.	Циљеви СПУ	Индикатори
1. Управљање квалитетом ваздуха	1.1	Смањење емисије полутаната и угљеникових оксида из саобраћаја	- број дана када је прекорачена вредност (концентрација и проток): NO _x , CO, CO ₂ , C _x H _x , HCHO, чађ;
	1.2	Смањење емисије таложних материја из индивидуалних ложишта	- број дана када је прекорачена вредност (температура и брзина струјања) полутаната .Прашина је већином неорганског порекла (песак, цемент, креч итд.), али је присутна и прашина органског порекла (дрво, земља, асфалт, смола).
2. Заштита вода	2.1	Заштита и одрживо коришћење подземних и надземних вода -- мере заштите изворишта и законске регулативе у ужој (зона I), али и широј зони санитарне заштите (зона II)	-квалитет воде потока - биолошки и хемијски (темп, рН, нутријенти, метали, органске супстанце, бактериолошка анализа),
	2.2	Третман отпадних и атмосферских вода	-кисеонички параметри (Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК ₅ и хемијска потрошња кисеоника) -% третираних санитарних вода
3. Заштита земљишта	3.1	Очување и рационално коришћење земљишта као ресурса	- квалитет земљишта (рН, проценат влаге, органске материје, садржај метала и др),

	3.2	Смањење контаминације земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода	- површина губитака у земљишту/уништена земљишта -% загађених површина, -прописана класа квалитета
4. Бука	4.1	Смањење ниво буке	- -смањење ниво буке - примењене мере заштите
5.Управљање комуналним, грађевинским, рециклабилним отпадом и опасним отпадом	5.1	Примарна селекције и прикупљање отпада, смањење количине отпада за депоновање унапређењем система прикупљања и применом рециклаже; управљање посебним токовима отпада, грађевинским отпадом, отпадни бетон из производње и опасан отпад (отпад из таложника сепаратора масти и уља).	- Примењене мере заштите управљањем отпада - % отпада који се третира, - % отпада који се одлаже на санитарну депонију
6. Очување биодиверзитета	6.1	Умањење деградације предела	- % повећања површине под заштитним зеленим површинама, - површина зеленила на комплексу и број засађених биљака
	6.2	Формирање заштитних зелених површина	
7. Инфраструктурно опремање	7.1	Инфраструктурно опремање планског подручја	-број прикључених објеката на инфраструктуру -% отпадних вода које се пречишћавају, -% спречених инцидентних ситуација и ризика - %ефикасности заштите
	7.2	Спречавање инцидентних неконтролисаних испуштања загађујућих материја у воде и земљиште	
	7.3	Смањење ризика од удеса, поплава, пожара, рушења, хемијских акцидената и др	
8. Здравље становништва	8.1	Смањење буке и вибрација, ублажавање електромагнетног зрачења	- измерени нивои буке, - број људи (упошљеника и других корисника) који је под утицајем буке -пропорција мирних простора у односу на просторе загађене буком - ширине заштитних појаса далековода и услови изградње унутар ње
	8.2	Обезбеђење безбедности становништва	
9.Јачање институционалне способности за заштиту животне средине	9.1	Унапређење мониторинг система	- број развојних програма за заштиту животне средине, - број мерних тачака у системима мониторинга, - број информација о животној средини у средствима информисања.
	9.2	Побољшање информисања и обуке становништва за заштиту животне средине и обезбеђење учешћа јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине	

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Процена могућих утицаја плана и програма на животну средину, према Закону о стратешкој процени утицаја плана на животну средину, члана 17, садржи следеће елементе:

- 1) детаљан опис, вредновање и процену значајних утицаја спровођења плана и програма на чиниоце животне средине;
- 2) приказ вероватних значајних утицаја разумних варијантних решења која је разматрао орган надлежан за припрему плана и програма имајући у виду циљ, сврху и географски обухват плана и програма;
- 3) поређење разумних варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења са становишта циља, сврхе, географског обухвата плана и програма и процењених утицаја на животну средину;
- 4) начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине из члана 14. став 2. овог закона;
- 5) начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), као и кумулативна и заједничка природа утицаја;
- 6) приказ методологије и тешкоћа, техничких немогућности или недостатка одређених знања са којима се орган надлежан за припрему плана и програма сусрео како би спровео процену разумних варијантних решења.

3.1. ДЕТАЉАН ОПИС, ВРЕДНОВАЊЕ И ПРОЦЕНА ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА И ПРОГРАМА НА ЧИНИОЦЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У Нацрту Плана детаљне регулације идентификовани су кључни проблеми заштите животне средине на основу увида у стање и података добијених са терена.

На основу категоризације животне средине, дефинисане су мере заштите животне средине у складу са праксом процене утицаја урбанистичких планова на животну средину и то по следећим областима: (1) мере заштите изворишта и законске регулативе за заштиту водоснабдевања; (2) услови и мере заштите вода; (3) услови и мере заштите земљишта; (4) услови и мере заштите ваздуха; (5) услови и мере заштите у зонама далековода различитих напонских нивоа; (6) услови и мере заштите од буке; (7) услови за одлагање и третман отпада; (8) мере заштите од елементарних и других већих непогода и услови од интереса за одбрану земље; (9) заштита од земљотреса; (10) заштита од пожара; (11) заштита од удеса; (12) мониторинг и остале активности на заштити животне средине.

На целом подручју плана забрањена је изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или пак угрожавали животну средину. Забрањено је уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење. Проблем управљање отпадним водама и загађеност земљишта на предметном подручју, су у директној зависности од обезбеђивања финансијских средстава. Загађеност ваздуха и бука је посебан проблем, али нема квантитативних података о појединачним конкретним изворима, који највише доприносе загађењу. Сасвим јасно ради се о линијским, односно зонама у којима се одвија саобраћај. На основу процене стања животне средине на подручју Плана детаљне регулације кључни проблеми заштите животне средине су следећи:

- угроженост подземних вода, у делу који се налази у широј зони заштите водозавхвата - атмосферске падавине врше спирање штетних и опасних материја у тло, струјањем подземне воде се транспортују ка изворишту;
- загађеност земљишта због интензивног саобраћаја на државном путу 2.а реда – загађеност тешким металима;
- загађеност земљишта због саобраћаја на општинским и некатегорисаним путевима (неадекватни застори на колском прилазима);
- подручје Плана делимично је покривено канализационом мрежом што условљава загађеност земљишта и угроженост подземних вода;

- електромагнетно загађење у зони око 10кВ далековаода
- санитарна угроженост планског подручја;
- загађеност ваздуха, посебно у зимским месецима услед емисије загађујућих честица, нарочито чађи, као последица сагоревања чврстих горива у атмосфери;
- неразвијен мониторинг животне средине и недовољно инвестирање у заштиту животне средине.

3.2. ПРИКАЗ ВЕРОВАТНИХ ЗНАЧАЈНИХ УТИЦАЈА РАЗУМНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

У овом поглављу су предложена варијантна решења које је орган надлежан за припрему плана и програма разматрао узимајући у обзир циљ, сврху и географски обухват плана и програма, предложене мере за спречавање и/или смањење процењених значајних негативних утицаја на стање и квалитет чинилаца животне средине и живот и здравље људи.

Предложена су два варијантна решења плана која подлежу стратешкој процени утицаја:

1. Варијанта да се план не усвоји, и
2. Варијанта да се план усвоји и спроведе.

Пожељно је да се са стратешком проценом почне у најранијим фазама израде плана, при чему треба разматрати сва рационална решења по секторима плана. Варијантна решења Плана представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћења различитих простора за реализацију конкретне активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана.

Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и варијантним решењима плана. За планове дужег временског хоризонта и са већом неизвесношћу реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана.

Табела 9. Процена утицаја варијантних решења на животну средину

Ред. бр.	Циљеви СПУ	Варијантно решење 1	Варијантно решење 2
1.	Смањење емисије полутаната и угљеникових оксида из саобраћаја	-	+/М
2.	Смањење емисије таложних материја - аерополутаната из индивидуалних ложишта	++	+/М
3.	Заштита и одрживо коришћење подземних и надземних вода -- мере заштите изворишта и законске регулативе у ужој (зона I), али и широј зони санитарне заштите (зона II)	-	+/М
4.	Третман отпадних и атмосферских вода	+	+/М
5.	Очување и рационално коришћење земљишта као ресурса	-	-/М
6.	Смањење контаминације земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода	+/М	+/М
7.	Управљање комуналним, грађевинским, рециклабилним отпадом	+	+ /М
8.	Ублажавање негативног утицаја планираних активности на деградацију предела	-/?	-/М
9.	Формирање заштитних зелених површина	-	+

10.	Инфраструктурно опремање планског подручја;	-	+
11.	Услови формирања заштитног појаса далековод - заштита од електромагнетног загађења	-	-/М
12.	Смањење ризика од удеса, поплава, пожара, рушења, хемијских акцидентата и др	-/?	+/М
13.	Смањење буке и вибрација	-	-/М
14.	Обезбеђење безбедности становништва	-/?	+/М
15.	Унапређење мониторинг система (ваздух, воде, земљиште, живи свет);	-	+/М
16.	Побољшање информисања и обуке становништва за заштиту животне средине и обезбеђење учешћа јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине	-	+/М

++ веома позитиван; + позитиван; -- веома негативан; - негативан; ? непознат; М - зависи од мера заштите'

Реализацијом Плана, тј. усвајањем и спровођењем предложених планских решења ће се постићи више позитивних утицаја, и то:

- постизање рационалне организације обухвата, уз уређење и заштиту простора;
- заштита и очување квалитета ваздуха;
- заштита земљишта уз интегрални однос у планирању и управљању земљишним ресурсима;
- обезбеђивање квалитетне животне средине уз примену интегралног приступа у управљању и коришћењу ресурса;
- заштита и одрживо коришћење подземних и надземних вода -- мере заштите изворишта и законске регулативе у широј зони санитарне заштите (зона III);
- успостављање система прикупљања, транспорта, третмана и депоновања отпада у складу са Законима и Националном стратегијом управљања отпадом;
- смањење нивоа буке;
- повећање површина под уређеним зеленилом са санитарно-заштитном функцијом;
- смањење ризика од појаве хазарда услед изливања опасних материја;
- комунална опремљеност подручја,
- формирање заштитни појаса далековод - заштита од електромагнетног зрачења
- ограничавање промене намене простора,
- спречавање појава промене морфологије терена и деградације слике предела;
- предузимање адекватних превентивних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања;
- реализација одрживих капацитета природних ресурса, сагласно еколошким захтевима;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине;
- успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине (земљишта, воде, ваздуха, буке, јонизујућег зрачења и квалитета живота);
- унапређење информисања о стању и проблемима заштите животне средине и укључивање јавности у процес доношења планских и инвестиционих одлука;
- израда процена утицаја на природу и животну средину свих планираних активности и садржаја.

Усвајањем и спровођењем предложених планских решења може проузроковати одређени број негативних утицаја на стање животне средине:

- изградња нових објеката може довести до заузимања нових површина земљишта и до могућег негативног утицаја на квалитет ваздуха, воде и земљишта;
- саобраћај доводи до повећане загађености животне средине -аерополутанти, отпадне воде, бука и вибрација,
- повећани ниво ризика од акцидентата и осталих техничко-технолошких несрећа у животној средини;

- непоштовање прописаних мера заштите животне средине проузроковало би деградацију основних медијума животне средине.

Са друге стране, **неусвајање предложених планских решења** може проузроковати више негативних утицаја на квалитет постојећег стања животне средине на предметном подручју:

- непланска изградња може довести до заузимања нових површина земљишта и до могућег негативног утицаја на квалитет вазуа, воде и земљишта;
- непланска изградња производних погона који нису дозвољени може довести до повећане загађености животне средине -аерополутанти, генерисање отпадних и атмосферских вода и генерисање чврстог отпада, бука и вибрација,
- зона водозаштите без прописаних услова понашања могу да доведу до њеног угрожавања и загађења подземних вода;
- ваздух загађен угљендиоксидом, угљенмоноксидом, азотовим оксидима, прашином због одвијања саобраћаја без заштитног појаса;
- загађивање ваздуха нерегулисаним мерама градње уз саобраћајницу;
- девастација земљишта и предела коришћењем пестицида, вештачког ђубрива и обрадом земљишта, нарочито је битно у зони водозаштите;
- недовољне активности на заштити, нези и подизању заштитног зеленила, недовољне површине под зеленилом;
- зона далековода без формирање зоне заштитног појаса може негативно утицати на безбедност и здравље становништва;
- непланске активности могу угрозити рад далековода;
- озбиљно заостајање реализације планиране инфраструктуре и комуналне опреме;
- изложеност елементарним непогодама различитог интензитета – пожари, поплаве, електрична пражњења;
- неразвијен систем мониторинга ваздуха, воде, земљишта, буке;
- недостатак адекватних еколошких акционих планова;
- даљи недостатак система контроле и одговора на акциденте, непостојање техничке подршке и опреме за мониторинг;
- лоше стање у погледу еколошке "образованости" становништва и мали удео учешћа јавности у питањима која се тичу заштите животне средине.

3.3. ПОРЕЂЕЊЕ РАЗУМНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЕШЕЊА СА СТАНОВИШТА ЦИЉА, СВРХЕ, ГЕОГРАФСКОГ ОБУХВАТА ПЛАНА И ПРОГРАМА И ПРОЦЕЊЕНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

На основу одредби члана 17. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Поређена су варијантна решења према циљевима стратешке процене.

Варијантно решење 1 које се односи на неусвајање, а самим тим и неспровођење Плана детаљне регулације очигледно је неповољније са свих аспекта области које је третирао План детаљне регулације:

Варијантним решењем 2 које се односи на усвајање и спровођење Плана предвиђа развој планског подручја уз примену мера заштите животне средине. Планирана је заштита и одрживо коришћење подземних и надземних вода -- мере заштите изворишта и законске регулативе у ужој (зона I), али и широј зони санитарне заштите (зона II), формирање заштитног појаса енергетске инфраструктуре, формирање заштитног појаса дистрибутивне гасоводне мреже, формирање јавног зеленила, решавање третмана отпада и отпадних вода, заштита основних медијума животне средине. Планом детаљне регулације је предвиђен развој мониторинг система и инвестирање у унапређење система заштите животне средине.

У варијанти да се ПДР не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати бројни негативни ефекти на планском подручју и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.

У варијанти да се ПДР имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти који отклањају већину негативних тенденција у развоју планског подручја ако се план не би имплементирао. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цена уређења планског подручја. То су

следећи ефекти:

- у појасевима уз саобраћајнице могуће је повремено прекорачење граничних вредности загађености ваздуха услед појачане фреквенције саобраћаја;
- могућност повећања концентрације загађујућих материја у атмосфери под претпоставком задржавања постојећег начина загревања стамбених објеката на подручју;
- у случају несавесног одлагања отпадних материја из стамбених објеката претпоставка је да може доћи до појаве нових непланских сметлишта комуналног отпада;
- заузимање земљишта као ресурса, могућа контаминација земљишта;
- повећање нивоа буке и вибрације, као и јонизујућег и нејонизујућег зрачења;
- повећање степена ризика од настанка акцидентата и техничко-технолошких ризика услед активности у планираним стамбеним и јавним објектима; и
- непоштовање прописаних мера заштите животне средине проузроковало може да угрози животну средину, са посебним освртом на мере заштите изворишта, заштитног појаса енергетске инфраструктуре и заштитног појаса дистрибутивне гасоводне мреже.

3.4. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА УЗЕТИ У ОБЗИР ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И КАРАКТЕРИСТИКЕ УТИЦАЈА

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

Евалуација утицаја вршена је са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Прилога - 1 Критеријуми за одређивање могућих значајних утицаја.

У обзир су узете следеће карактеристике утицаја:

1. *врста утицаја;*
2. *вероватноћа да се утицај појави, интензитет, сложеност, реверзибилност,*
3. *временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту Плана: краткорочни утицаји; средњорочни утицаји; дугорочни утицаји (период после временског хоризонта Плана), учесталост утицаја, понављање;*
4. *просторна димензија утицаја;*
5. *кумулативна и заједничка природа утицаја;*
6. *ризичи по људско здравље и животну средину;*
7. *деловање на области од природног, културног и другог значаја укључујући вредност и осетљивост простора који ће вероватно бити погођен карактеристикама и географским обухватом плана и програма,*
8. *близина, присуство и деловање на угрожене области укључујући циљеве очувања, значај и осетљивост угрожене области која може бити погођена карактеристикама и географским обухватом плана и програма.*

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према врсти Плана, како је приказано у следећој табели.

Значај утицаја процењен је у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских решења, према величини промена се оцењују бројевима од -2 до +2, где се знак минус односи на негативне, а знак плус на позитивне промене, како је приказано у следећој табели. Овај систем вредновања примењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела бр. 10: Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Већи	- 2	Већи и јак негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примењиво
Позитиван	1 +	Мањи позитивни утицај
Повољан	2 +	Већи и јак позитиван утицај

Циљ израде стратешке процене утицаја предметног плана на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење. Да би се постављени циљ остварио, потребно је сагледати Планом предвиђене активности и мере за смањење потенцијално негативних утицаја.

Стратешка процена утицаја која се ради за ниво Плана детаљне регулације може се само бавити генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења у плану на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру процена утицаја појединачних објеката на животну средину за објекте за које надлежни орган утврди потребу израде овог документа неопходног за добијање грађевинске дозволе.

У стратешкој процени, акценат је стављен на анализу свих планских решења и препознавање оних која ће у одређеној мери угрозити квалитет елемената животне средине у фази реализације плана, затим у изради планова детаљне регулације или, пак, урбанистичких пројеката за појединачне објекте. У том контексту, у Извештају се анализирају могући утицаји планираних активности на чиниоце животне средине – ваздух, воду и земљиште и дефинишу се планске мере заштите које ће потенцијална загађења довести на ниво прихватљивости, односно у границе које су дефинисане законском регулативом (граничне вредности емисије и имисије загађујућих материја у ваздуху, максимално дозвољене концентрације загађујућих материја у водама и земљишту, дозвољени ниво буке и др).

Концепција организације и уређивања простора у обухвату Плана детаљне регулације заснована је на развојним потенцијалима и ограничењима простора, у оквиру којих су предложена планска решења, настала као последица тражења одговора на текућа питања и проблеме просторног развоја овог подручја.

Стратешка процена обухвата и процену *кумулятивних ефеката*. Теоријски је могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Примера ради, кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Позитивни кумулативни ефекти планских решења очекују се превасходно у погледу побољшања квалитета површинских и подземних вода, као и у погледу ефикасног третмана чврстог комуналног отпада. Инвестирање у изградњу инфраструктурних система (водоводна, канализациона мрежа) допринеће укупном побољшању заштите животне средине, и уопштено, здравља становништва. Са друге стране, мањи негативни кумулативни ефекти који се могу очекивати реализацијом планских решења односе на могућност несавесног угрожавања вредности подручја услед изградње нових саобраћајних праваца (загађење природних вредности и квалитета основних елемената животне средине) и планираних стамбених објеката (повећана количина комуналног отпада, могуће повећање концентрације загађујућих материја у води, ваздуху и земљишту, потенцијална опасност од настанка удеса и акцидентних ситуација, итд.)

Табела 11. Процена величине утицаја планских решења на животну средину

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ		Процена могућег утицаја		
		Значајан	Мали	Нема
Активности и приоритетни развојни програми у САОБРАЋАЈУ				
1.	Планирана изградња нових и реконструкција постојећих саобраћајница ради квалитетнијег повезивања делова насеља	-2		
Активности и развојни програми у КОМУНАЛНОЈ ИНФРАСТРУКТУРИ				

2.	Планирана изградња и реконструкција постојеће водоводне мреже и изградња канализационе мреже		+1	
3.	Планирана изградња трафостанице 10/0,4кV		-1	
4.	Планирана изградња објеката и мрежа 10кV и задржавање постојеће трасе 10кV		-1	
5.	Задржавање постојећег дела дистрибутивне гасоводне мреже „ГГМ Лесковац“ и заштитне зоне		-1	
6.	Планирана изградња и ТТ мреже, система мобилне телефоније, мрежа КДС		-1	
7.	Развијање одрживог система управљања отпадом	+2		
Активности и развојни програми у ПЕЈЗАЖНОМ УРЕЂЕЊУ				
8.	Предвиђено формирање јавне зелене површине ј	+2		
Активности и развојни програми у СТАМБЕНОЈ ИЗГРАДЊИ				
9.	Планирана изградња породичних стамбених објеката у широј зони санитарне заштите и заштитном појасу енергетске инфраструктуре		-1	
10.	Планирана изградња породичних стамбених објеката у зонама без ограничења			0
11.	Планирана изградња објеката компатибилних деланости			0

Табела 12. Критеријуми за оцењивање просторних размера планских решења

Размере утицаја	Ознака	Опис
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора регије
Градски	Г	Могућ утицај у простору града
Локални - општински	Л	Могућ утицај у некој зони општине Власотинце и насељеног места Батуловце

Табела 13. Процена величине утицаја просторних размера планских решења на животну средину

ПЛАНСКО РЕШЕЊЕ		Размере утицаја		
		Регионални	Градски	Локални
Активности и приоритетни развојни програми у САОБРАЋАЈУ				
1.	Планирана изградња нових и реконструкција постојећих саобраћајница ради квалитетнијег повезивања делова насеља			Л
Активности и развојни програми у КОМУНАЛНОЈ ИНФРАСТРУКТУРИ				
2.	Планирана изградња и реконструкција постојеће водоводне мреже и изградња канализационе мреже		Г	
3.	Планирана изградња трафостанице 10/0,4кV			Л
4.	Планирана изградња објеката и мрежа 10кV и задржавање постојеће трасе 10кV		Г	

5.	Задржавање постојећег дела дистрибутивне гасоводне мреже „ГГМ Лесковац“ и заштитне зоне	Р		
6.	Планирана изградња и ТТ мреже, система мобилне телефоније, мрежа КДС		Г	
7.	Развијање одрживог система управљања отпадом	Р		
Активности и развојни програми у ПЕЈЗАЖНОМ УРЕЂЕЊУ				
8.	Предвиђено формирање јавне зелене површине		Г	
Активности и развојни програми у СТАМБЕНОЈ ИЗГРАДЊИ				
9.	Планирана изградња породичних стамбених објеката у широј зони санитарне заштите и заштитном појасу енергетске инфраструктуре		Г	
10.	Планирана изградња породичних стамбених објеката у зонама без ограничења		Г	0
11.	Планирана изградња објеката компатибилних деланости		Г	0

Табела 14 Циљеви стратешке процене утицаја на животну средину

Рбр	Циљеви СПУ
1.	Смањење емисије полутаната и угљеникових оксида из саобраћаја
2.	Смањење емисије таложних материја - аерополутаната из индивидуалних ложишта
3.	Заштита и одрживо коришћење подземних и надземних вода -- мере заштите изворишта и законске регулативе у ужој (зона I), али и широј зони санитарне заштите (зона II)
4.	Третман отпадних и атмосферских вода
5.	Очување и рационално коришћење земљишта као ресурса
6.	Смањење контаминације земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода;
7.	Управљање комуналним, грађевинским, рециклабилним отпадом;
8.	Ублажавање негативног утицаја планираних активности на деградацију предела
9.	Формирање заштитних зелених површина
10.	Инфраструктурно опремање планског подручја;
11.	Услови формирања заштитног појаса далековода - заштита од електромагнетног загађења
12.	Смањење ризика од удеса, поплава, пожара, рушења, хемијских акцидената и др
13.	Смањење буке и вибрација
14.	Обезбеђење безбедности становништва
15.	Унапређење мониторинг система (ваздух, воде, земљиште, живи свет);
16.	Побољшање информисања и обуке становништва за заштиту животне средине и обезбеђење учешћа јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине

Табела 15. Збирна матрица утицаја Плана на животну средину

		Смањење емисије полутаната и угљеникових оксида из саобраћаја	Смањење емисије таложних материја - аерополутаната из индивидуалних ложишта	Заштита и одрживо коришћење подземних и надземних вода -- мере заштите изворишта и законске регулативе у ужој (зона I), али и широј зони санитарне заштите (зона II)	Третман отпадних и атмосферских вода	Очување и рационално коришћење земљишта као ресурса	Смањење контаминације земљишта и ублажавање ефеката елементарних непогода	Управљање комуналним, грађевинским, рециклабилним отпадом и опасним отпадом	Ублажавање негативног утицаја планираних активности на деградацију предела	Формирање заштитних зелених површина	Инфраструктурно опремање планског подручја	Услови формирања заштитног појаса далековода - заштита од електромагнетног загађења	Смањење ризика од удеса, поплава, пожара, рушења, хемијских акцидената и др	Смањење буке и вибраци	Обезбеђење безбедности становништва	Унапређење мониторинг система (ваздух, воде, земљиште, живи свет)	Побољшање информисања и ошуче становништва за заштиту животне средине и обезбеђење учешћа јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
	Активности и приоритетни развојни програми у Плану																
1.	Планирана изградња нових и реконструкција постојећих саобраћајница ради квалитетнијег повезивања делова насеља	-2	-2	-2	-1	-1	-1	-1	-2	0	+1	-1	-2	-2	-2	+1	+1
2.	Планирана изградња и реконструкција постојеће водоводне мреже и изградња канализационе мреже	-1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+2	-1	+1	+2	+2	+1	+1
3.	Планирана изградња трафостанице 10/0,4kV	-1	-1	-2	-1	-1	-1	-1	-1	0	+2	+1	+1	0	+2	0	0
4.	Планирана изградња објеката и мрежа 10kV и задржавање постојеће трасе 10kV	0	+1	-1	+2	-1	0	-1	-1	-1	+2	+2	+1	0	+1	0	0
5.	Задржавање постојећег дела дистрибутивне гасоводне мреже	0	+1	-1	+1	-2	-1	-1	-1	-1	+2	0	+1	+1	+1	0	0
6.	Планирана изградња и ТТ мреже, система мобилне телефоније, мрежа КДС	0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	+2	0	-1	-1	-1	0	0
7.	Развијање одрживог система управљања отпадом	-1	0	+1	+1	+2	+1	+1	-1	0	+2	0	+1	-1	-1	0	0
8.	Предвиђено формирање јавне зелене површине	+2	+2	+1	+1	+1	-1	-1	+2	+2	+2	+1	+1	+2	0	+1	+1
9.	Планирана изградња породичних стамбених објеката у широј зони санитарне заштите и заштитном појасу енергетске инфраструктуре	-2	-2	+1	-1	-1	-1	+1	-1	+1	+1	+1	-1	-1	-1	0	0
10.	Планирана изградња породичних стамбених објеката у зонама без ограничења	-2	-2	0	-1	-1	-1	+1	-1	+1	+1	+2	-1	-1	-1	0	0
11.	Планирана изградња објеката компатибилних деланости	-2	-2	+1	-1	-1	-1	+1	-1	+1	+1	+1	-1	-1	-1	0	0

3.5. ПРИКАЗ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋА ДА БИ СЕ СПРОВЕЛА ПРОЦЕНА РАЗУМНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Збирна матрица утицаја плана на животну средину представља приказ вредновања планских решења са аспекта заштите животне средине. Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења на основне компоненте животне средине – ваздух, воду и земљиште. Извештај о стратешкој процени утицаја је дефинисао планска решења по областима, како је приказано. На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

Вишекритеријумском анализом утицаја планских решења на животну средину констатовано је да имплементацијом највећег броја планских решења долази до побољшања основних карактеристика стања животне средине, првенствено услед реализације јавних зелених површина, као инфраструктурних система. Поједина планска решења (планирана изградња стамбених објеката и инфраструктурних система) могу у одређеној мери проузроковати деградацију просторних вредности подручја, али само привременог карактера (у току фазе изградње) уз обавезу да се приликом привођења простора предвиђеној намени строго примењују мере и правила заштите простора ради очувања у што већој мери природних и створених вредности на предметном подручју.

4. ОПИС МЕРА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита животне средине на подручју Плана детаљне регулације заснива се на концепту одрживог развоја, усклађивању коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности, полазећи од начела превенције и спречавања загађивања животне средине и начела интегралности, што значи обавезно укључивање услова заштите животне средине у све планове/програме односно активности/садржаје.

Дефинисање мера заштите има за циљ да се утицаји на животну средину сведу у границе прихватљивости, односно допринесу спречавању, смањењу или отклањању сваког значајнијег штетног утицаја на животну средину. Мере заштите животне средине прописане овим Извештајем саставни су део планске документације и обавезујућег су карактера приликом спровођења планских решења.

Услови и мере заштите ваздуха

С обзиром да планско подручје не карактеришу привредни објекти који могу допринети нарушавању основних вредности квалитета ваздуха, побољшање његовог квалитета оствариће се спровођењем следећих мера, а у складу са Законом о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 51/2025):

- успостављањем, мониторинга загађујућих материја на основу Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из постројења за сагоревање ("Сл. гласник РС", бр. 6/16 и 67/21); Уредбе о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из стационарних извора загађивања осим постројења за загревање ("Сл. гласник РС", бр. 111/2015 и 83/2021) и Уредбе о мерењима емисија загађујућих материја у ваздуху из стационарних извора загађивања ("Сл. гласник РС", бр. 5/16 и 10/24).
- приликом грађевинских радова на изградњи објеката током летњих месеци посебну пажњу усмерити ка смањењу запрашености честицама грађевинског отпада местимичним заливањем површина на којима је депонован грађевински шут и остали отпад, а све у складу са Уредбом о начину и поступку управљања отпадом од грађења и рушења ("Службени гласник РС" број 93/23 и 94/23);
- стимулисање домаћинстава који користе чврста горива за загревање домаћинстава ка коришћењу обновљивих извора енергије (соларна енергија и биомаса) чиме се побољшава енергетска ефикасност објеката и смањује емисија загађујућих честица у атмосферу;
- у случају изградње индивидуалних локалних котларница за загревање предметних објеката. планирати:
 - адекватан избор котла, којим се обезбеђују оптимални услови сагоревања;
 - довољну висину димњака, прорачунату на основу потрошње енергената, метеоролошких услова и граничних вредности емисије гасова (продуката сагоревања);
 - адекватан избор резервоара за одабрани енергент за потребе грејања, припадајућу мернорегулациону и сигурносну опрему, у складу са прописима којима се уређује изградња ове врсте објеката, а у циљу смањења опасности од загађења животне средине, односно смањења ризика од удеса.

Услови и мере заштите вода

- обезбедити несметани утицај површинских вода и потпун и контролисан прихват зауљених атмосферских вода са саобраћајних површина;
- избор материјала за изградњу канализације извршити у складу са обавезом да се спречи свака могућност неконтролисаног изливања отпадних вода у околни простор, што подразумева адекватну отпорност цевовода и прикључака на све механичке и хемијске утицаје, укључујући и компоненту обезбеђења одговарајуће флексибилности, а због могуће геотехничке повредљивости геолошке средине у подлози цевовода (слегање, течење, клижење, бубрење материјала и др.);
- изградњу саобраћајних површина вршити са водонепропусним материјалима отпорним на нафту и нафтне деривате и са ивичњацима којима ће се спречити одливање воде са саобраћајаних површина на околну земљиште приликом њиховог одржавања или за време падавина;
- сакупљање отпада и његово депоновање дозвољено је само на водонепропусним и за то намењеним површинама;

- опремање планског подручја канализационом инфраструктуром, ради адекватног третмана санитарних отпадних вода и повезивања на градски систем за одвођење и третман отпадних вода; отпадне воде усмерити колекторима ка локацији централног постројења за пречишћавање отпадних вода за Лесковац;

Мере заштите изворишта водоснабдевања

Лесковац као резервно извориште водоснабдевања, у случају хаварије или акцедента на главном изворишту водоснабдевања систему "Барје", користи субартеску издан која лежи на дубинама од 40-120 m'. Према извршеним хидрогеолошким истраживањима, то је подземно језеро које је непропусним слојем заштићено од контаминације са површине. Вода се из подземља експлоатише цевним бунарима. У оквиру града, у експлоатацији су два изворишта и то: 'старо извориште', које чини систем бунара у јужном делу града. Изграђено је укупно 9 бушених бунара и ново извориште које чини систем бунара у северном делу града. Изграђено је 11 бушених бунара

Подземне воде за водоснабдевање

У саставу лесковачке котлине формирана су два типа издани:

- субартеиска, у песковито-шљунковитим слојевима неогена на дубини од 40-120 m
- слободна издан, у просторним алувијалним наслагама дубине од 30 m

Загађење подземних и површинских вода

Угроженост површинских и подземних вода настаје због неадекватне заштите водних ресурса. Загађења која могу утицати на квалитет површинских и подземних вода су:

- механичко загађење
- биолошко загађење
- хемијско загађење

У граду ресурси вода угрожени су пре свега отпадним водама које се испуштају у реципијент без одговарајућег третмана.

На предметном подручју загађивачи подземних вода, а затим изворишта водоснабдевања су следећи: непланска градња, агрохемијска средства, комуналне отпадне воде, нафта и нафтни деривати

Санитарно-здравствена заштита воде за пиће

Каптиране воде из изворишта морају се стално контролисати, а све према Правлнику о употреби воде за пиће. Ради бактериолошке исправности воде за пиће, мора се вршити хлорисање непосредно после каптирања. У дистрибутивној водоводној мрежи мора се контролисати концентрација резидуалног хлора и уколико концентрација није одговарајућа, врши се додатно хлорисање. Места (станице) за додатно хлорисање морају се дефинисати одговарајућим елаборатом за додатно хлорисање.

Водоводна мрежа мора се периодично испирати и хлорисати. Резервоари и базени за акумулацију воде морају се периодично чистити (прати) и вршити њихова дезинфекција.

Ограничења по зонама:

У зони III не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то:

1. трајно подземно и надземно складиштење опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
2. производња, превоз и манипулисање опасним материјама и материјама које се не смеју директно или индиректно уносити у воде;
3. комерцијално складиштење нафте и нафтних деривата;
4. испуштање отпадне воде и воде која је служила за расхлађивање индустријских постројења;
5. изградња саобраћајница без канала за одвод атмосферских вода;
6. експлоатација нафте, гаса, радиоактивних материја, угља и минералних сировина;
7. неконтролисано депоновање комуналног отпада, хаварисаних возила, старих гума и других материја и материјала из којих се могу ослободити загађујуће материје испирањем или цурењем;
8. неконтролисано крчење шума;
9. изградња и коришћење ваздушне луке;
10. површински и подповршински радови, минирање тла, продор у слој који застире подземну воду и одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако ти радови нису у функцији водоснабдевања;
11. одржавање ауто и мото трка.

Услови и мере заштите земљишта

Заштита грађевинског и осталог земљишта ће се постићи спровођењем следећих мера:

- строгом забраном процеса градње објеката на површинама које нису планиране за изградњу;
- чишћењем површина које су угрожене комуналним отпадом;
- изградњом недостајуће канализације на предметном простору смањиће се опасност од потенцијалног загађивања тла и подземних вода;
- до прикључења појединих домаћинства на канализациони систем, имају обавезу изградње непропусних, санитарно одрживих септичких јама;
- забраном одлагања грађевинског и осталог чврстог отпада на за то непредвиђеним површинама и локацијама;
- ако при извођењу радова дође до удеса на грађевинским машинама или транспортним средствима, односно изливања уља и горива у земљиште, извођач је у обавези да одмах прекине радове и изврши санацију, односно ремедијацију загађене површине.

Мере су у складу са Правилником о Листи активности које могу да буду узрок деградације и загађења земљишта, поступку, садржини података, роковима и другим заговима за мониторингом земљишта („Сл. гласник РС“, бр. 102/20). Листа активности која је дата уз правилник није предвиђена кроз План детаљне регулације.

Услови и мере заштите од буке

Емитовање буке из постојећих и планираних објеката не сме прекорачити законске норме дефинисане „Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животnoj средини“ („Сл. гласник РС“, бр. 75/10). Такође, Правилима уређења овог Плана дефинисана је заузетост сваке парцеле под зеленим површинама, што такође доприноси смањивању евентуално негативних утицаја повишеног нивоа буке у животnoj средини. Правилима грађења прописана је и удаљеност стамбених објеката од регулационе линије саобраћајница, чиме се минимизира потенцијална угроженост локалног становништва од буке коју продукује саобраћајна активност на планском подручју.

Услови за одлагање и третман отпада

Управљање комуналним отпадом је сакупљање комуналног отпада, његово одвожење, третман и безбедно одлагање на регионалну санитарну депонију на локацији „Жељковац“.

Корисници услуга кућни отпад одлажу у посуде за сакупљање отпада - канта, врећа и контејнер за сакупљање отпада. За одвожење кућног отпада корисници комуналне услуге користе услуге привредног субјекта коме су, у складу са Законом и посебном Одлуком, поверени ти послови и овај отпад не смеју спаљивати, уништавати, закопавати, или одлагати на местима. Одвожење кућног отпада обавља се према годишњем Програму који доноси вршилац комуналне делатности, у једнаким временским размацима, најмање једном недељно. Нови корисник услуга дужан је да, ради увођења у евиденцију, достави вршиоцу комуналне делатности све податке који су неопходни за извршавање услуге одвожење смећа. За породично становање користе се пластичне канте за сакупљање комуналног отпада Број типизираних пластичних канти за сакупљање комуналног отпада у породичном типу становања, одређује се по следећем усвојеном нормативу: једна типизирана канта запремине 140 литара, за једно домаћинство, у режиму пражњења - један пут седмично. Планом се даје могућност постављања контејнера на површини јавне намене уз трафостанице на зеленим површинама у целинама а141. Потребно је 6 контејнера по 3 за сваку потцелину. Типизирани контејнер је запремине 1,1m³, број контејнера за сакупљање комуналног отпада у одређује се по усвојеном нормативу -један контејнер за 35-40 домаћинстава. Препоручена је изградња контејнерских ниша на тротоару у висини коловоза од тврде подлоге. Контејнерска ниша је правоугаоног облика димензија 1,5x1,2m за 1 контејнер.

Урбанистичке мере за заштиту природних вредности

На основу документације Завода за заштиту природе Србије и Централног регистра заштићених природних добара, утврђено је да се предметно подручје не налази у заштићеном природном добру, као и да на предметном подручју нема заштићених природних добара или оних добара која су предвиђена за заштиту. На планском подручју предвиђено је очување биолошке и предеоне разноликости предметног простора кроз заштиту рубних станишта, живица, међа, појединачних стабала, групе стабала, као и других екосистема са очуваном или делимично измењеном вегетацијом, а у складу са чланом 18. Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 88/2010, 91/2010 - испр., 14/2016, 95/2018 - др. закон и 71/2021).

Урбанистичке мере за заштиту културних добара

Према документацији Завода за заштиту споменика културе Ниш, предметно подручје није утврђено за културно добро, не налази се у оквиру просторно историјске целине, не ужива статус добра под претходном заштитом и не налази се у оквиру претходно заштићене целине. Уколико се у току извођења радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и о томе обавести надлежну институцију. Завод за заштиту споменика културе ће сачинити план и програм истраживања у складу са Законом о заштити културних добара ("Сл. гласник РС", бр. 71/94 52/2011 - др. закони, 99/2011 - др. закон, 6/2020 - др. закон, 35/2021 - др. закон, 129/2021 - др. закон и 76/2023 - др. закон).

Мере заштите од елементарних непогода

Сеизмолошке карактеристике дате су према карти сеизмичког хазарда Републике Србије, издате од Републичког сеизмолошког завода за повратни период за 95 година, са вероватноћом прекорачења: 10% у 10 година, од. 2018. године.

Хазард је изражен у степенима макросеизмичког интензитета. Сеизмолошке карактеристике представљају се на основу података досадашње сеизмичке активности и доступних карата објављених од стране Републичког сеизмолошког завода (РСЗ) у коме подручје Лесковца и шире околине у целини припада зони од 6-7°MCS, што означава условну повољност са аспекта сеизмичности, односно ово подручје је у зони са умереним условно повољним степеном угрожености, са средњом вероватноћом појаве Ризик од повредивости при сеизмичким разарањима може се смањити реализацијом планског решења, организацијом и уређењем простора.

Превентивне мере заштите у смислу сеизмичности подразумевају:

- поштовање степена сеизмичности приликом пројектовања,
- поштовање регулације саобраћајница, правилног размештаја објеката и међусобне удаљености приликом нове изградње.

При фондирању објекта треба предузети адекватне техничке мере које би је санирале. У делу задатка који се односи на изградњу, осми сеизмички степен дефинисан је за цео простор обухваћен овим планом детаљне регулације и може се користити углавном за процену цене коштања будућих објеката на овом простору, тј. у сфери планирања.

На простору обухвата плана при прорачуну конструкције објеката морају се применити одредбе које се односе на прорачун, а у складу са прописима.

На подручју које обухвата предметни план нема хидролошких станица подземних и површинских државне мреже. Изградња нових објеката на одстојању мањем од 500 м од лансирних станица система одбране од града могућа је само по обезбеђењу посебне сагласности и мишљења РХМЗ.

Мере заштите од ратних разарања

Према актуелном Закону о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС", број 111/2009, 92/2011 и 93/2012), инвеститори немају обавезу изградње склоништа, нити обавезу плаћања накнаде и не прописују се мере заштите.

Мере заштите од пожара и других непогода

Објекте реализовати у складу са и Законом о заштити од пожара ("Сл. гласник РС", бр. 111/09, 20/15 и 87/18), Законом о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима ("Сл. гласник РС", бр. 54/2015). Законом о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима ("Сл. гласник РС", бр. 44/77, 45/85 и 18/89 и "Сл. гласник РС", бр. 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 и 54/2015), као и важећим техничким прописима и српским стандардима којима је са аспекта заштите од пожара и експлозија уређена област планирања и изградње објеката.

Свим објектима обезбедити приступни пут за ватрогасна возила у складу са Правилником о техничким нормативима за приступне путеве окретнице и уређене платое за ватрогасна возила у близини објеката повећаног ризика од пожара ("Службени лист СРЈ", бр.8/95), по коме најудаљенија тачка коловоза није даља од 25m од габарита објекта.

Објекте реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона ("Сл. лист СФРЈ", бр.53 и 54/88 и 28/95), Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења ("Сл. лист СРЈ", бр.11/96).

Системе вентилације и климатизације предвидети у складу са Правилником о техничким нормативима за вентилацију и климатизацију ("Сл. лист СФРЈ", бр.87/93). Обезбедити сигурну евакуацију конструкцијом одговарајуће отпорности на пожар, постављањем врата

са одговарајућим смером и начином отварања, са одговарајућом дужином путева евакуације. Применити одредбе Правилника о техничким нормативима за пројектовање и извођење завршних радова у грађевинарству ("Сл. лист СФРЈ" број 21/90). Електроенергетски објекти и постројења морају бити реализовани у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара ("Сл. лист СФРЈ", бр.87/93), Правилником о техничким нормативима за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница ("Сл. лист СФРЈ" број 13/78) и Правилником о изменама и допунама техничких норматива за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница ("Сл. лист СФРЈ", бр.37/95).

Регулација јавних површина и позиција грађевинских линија у односу на исту, треба да омогуће несметано функционисање свих служби у случају елементарних непогода, пожара и ратних услова. Елементи саобраћајница у смислу зависности од зарушавања и могућности прилаза објектима у фази спасавања, дефинисање могућности прилаза местима за водоснабдевање противпожарних јединица као и други значајни елементи са аспекта заштите и спасавања људи и материјалних добара су уграђени у урбанистичко решење ПДР-а.

Урбанистичке мере обезбеђења за потребе одбране земље

Према актуелном Закону о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС", број 111/2009, 92/2011 и 93/2012), објекти немају обавезу изградње склоништа, нити обавезу плаћања накнаде и не прописују се мере заштите. У случају да будући инвеститор жели у оквиру новог објекта да изгради кућно склониште оно мора задовољавати техничке нормативе за такву врсту грађевинских објеката.

5. МОГУЋИ УТИЦАЈ ПЛАНА НА ЦИЉЕВЕ ОЧУВАЊА И ЦЕЛОВИТОСТ ПОДРУЧЈА ЕКОЛОШКЕ МРЕЖЕ

Орган надлежан за припрему плана и програма дужан је да у извештају о стратешкој процени утврди, опише, вреднује и процени могуће значајне негативне утицаје спровођења плана и програма на циљеве очувања и целовитост подручја еколошке мреже, издвојено од других разматраних утицаја. Посебно се вреднује мере спречавања и/или ублажавања могућих негативних утицаја реализације плана и програма на циљеве очувања и целовитост подручја еколошке мреже утврђене одлуком надлежног органа донетом у поступку главне оцене прихватљивости.

Анализом свих варијантних решења, како и примењеним сетом мера долази се до закључка да Планом дата решења уз које се примењују мере заштите не могу да изазову негативне утице на целовитост и очување еколошке мреже.

Мере спречавања и/или смањења процењених негативних утицаја на животну средину саставни су део плана и програма и дате су у поглављу 4. Предлог мера предвиђених за смањење негативних утицаја.

6. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА

Према члану 19. Закона о СПУ извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима, које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

У детаљнијој планској разради, организацији и уређењу (што се ради на нивоу плана детаљне регулације) извршено је вредновање капацитета простора у односу на одговарајуће делатности и активности која се планирају на њему. На тај начин је извршена еколошка валоризација простора и прописане су мере којима се обезбеђује заштита околине од загађења.

У поступку даље разраде планског документа, у складу са Законом о процени утицаја на животну средину и Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину инвеститори су дужни да се обрате надлежној управи за послове заштите животне средине који ће одлучити о потреби израде Процене утицаја на животну средину, односно

донети Решење о потреби изради или ослобађању од израде студије Процене утицаја. Стратешком проценом Плана детаљне регулације обухваћени су утицаји Плана на животну средину и припремљене мере и решења заштите животне средине које су у потпуности интегрисане у Нацрт плана. Препорука је да се стратешке процене на нижим хијерархијским нивоима не морају радити јер су овом стратешком проценом ти утицаји већ обрађени.

7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Успостављање система праћења један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у планском обухвату могле успешно имплементирати у пракси. Програм праћења стања животне средине у току спровођења плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину (члан 20), следеће ставке:

- 1) опис циљева плана и програма;
- 2) индикаторе за праћење стања животне средине и значајних утицаја спровођења плана и програма на чиниоце животне средине;
- 3) временску динамику прикупљања података;
- 4) права и обавезе надлежних органа;
- 5) мере ране идентификације и поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја спровођења плана и програма у циљу отклањања таквих утицаја;
- 6) друге елементе у зависности од врсте и обима плана и програма.

Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

7.1. ОПИС ЦИЉЕВА

Опис циљева Плана, општих и посебних, детаљније је наведен у поглављу 3.1. овог Извештаја па ће се више пажње посветити циљевима праћења стања животне средине.

Основни циљ формирања праћења система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити *континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору* чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Према Закону о заштити животне средине јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима. Циљеви Програма праћења стања животне средине су:

- обезбеђење мониторинга, дефинисање садржине и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

7.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мониторинг стања животне средине се врши систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора стања и загађења животне средине које обухвата праћење природних фактора, односно промена стања и карактеристика животне средине.

Законски оквир

Систем праћења стања животне средине - ваздух, вода, земљиште, опасне, отпадне и штетне материје, бука, успостављен је следећим правним актима:

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 94/24);
- Закон о заштити природе ("Службени гласник РС", број 36/09, 88/10, 91/10, 14/2016 и 95/2018 - др. закон и 71/21);
- Закон о заштити животне средине ("Сл.гласник РС" бр.135/04, 36/09 и 72/09; 43/211- одлука УС и 14/16 76/2018, 95/18 и 95/18 - др. закон и 94/24 и - др. закон);

- Закон о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС", бр. 36/09, 10/13 и 26/21 - др. закон);
- Закон о заштити од буке у животној средини ("Сл. гласник РС", бр. 96/21);
- Закон о водама ("Сл.гласник РС" бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 - др. закон);
- Закон о пољопривредном земљишту ("Сл.гласник РС" бр. 62/06, 65/08 - др. закон, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18 - др. закон);
- Закон о шумама ("Сл. гласник РС", бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 - др. закон);
- Закон о управљању отпадом ("Сл. гласник РС", бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 - др. закон и 35/2023);
- Закон о културном наслеђу ("Службени гласник" Републике Србије бр. 129/2021);
- Закон о културним добрима ("Службени гласник" Републике Србије бр. 71/94, 52/11, 99/11, 6/2020, 35/2021, 129/2021 и и 76/2023);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, број 135/2004-23, 25/2015-6, 109/2021-14);
- Закон о заштити од пожара ("Сл. гласник РС", бр. 111/09, 20/15, 87/18);
- Закон о енергетици ("Сл. гласник РС", бр. 145/14, 95/18 и др. закон 40/21, 35/23 и 62/23 и 94/24);
- Правилник о опасним материјама у водама ("Сл. гласник РС", бр. 31/82);
- Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима („Службени гласник РС“ број 18/2024-52);
- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање ("Сл. гласник РС", бр. 23/94);
- Правилник о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада ("Сл. гласник РС", бр. 95/24);
- Правилник о националној листи индикатора заштите животне средине ("Службени гласник" Републике Србије бр. 37/2011);
- Уредба о еколошкој мрежи ("Службени гласник" Републике Србије бр. 102/2010);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у води и роковима за њихово достизање ("Сл. гласник РС", бр.67/11 и 48/12, 1/2016);
- Уредба о систематском праћењу стања квалитета земљишта ("Сл. гласник РС", бр.88/20);
- Уредба о граничним вредностима емисија загађујућих материја у ваздуху из постројења за сагоревање ("Сл. гласник РС", бр. 6/16 и 67/21);
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање ("Службени гласник РС", бр. 50/12).

7.3. ВРЕМЕНСКА ДИНАМИКА ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

- **Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха**

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Контрола квалитета ваздуха се остварује праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања. Мониторинг се обавља месечно на основу програма квалитета ваздуха на територији града Лесковца, на који надлежно Министарство даје сагласност. програм је доступан у Одељењу за заштиту животне средине градске управе града Лесковца, Постоји сет уредби који дефинишу смернице мониторинга у насељеним местима и ненасељеним подручјима. На основу обављених анализа утврђује се стање и трендови на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Загађивач мора да планира и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга емисије, као и за друга мерења и праћења утицаја својих активности на животну средину.

- **Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта**

Обзиром да у планском решењу није предвиђено пољопривредно земљиште у циљу обављања пољопривредне производње не предвиђа се испитивање пољопривредног

земљишта, у смислу плодности и присуства опасних и штетних материја, као и испитивање воде за наводњавање.

- **Мониторинг систем за контролу подземних вода**

Праћење квалитета површинских вода обавља се у складу са Програмом праћења квалитета површинских вода на територији града Лесковца. Сачињен је уговор између Града Лесковца, Одељења за заштиту животне средине и Завода за јавно здравље Лесковац за обављање мониторинга. дефинисана су мерна места и параметри контроле квалитета подземних вода. Циљ спровођења мониторинга је заштита вода и подразумева скуп мера и активности којима се квалитет површинских вода одржава на задовољавајућем нивоу.

Републички хидрометеоролошки завод Србије је референтна установа са пуном одговорношћу за израду и презентовање прогноза времена и вода, давање упозорења и најава за ванредне и опасне метеоролошке и хидролошке појаве. која прати режим подземних вода, распоред и ранг станица као и основне техничке податке

(https://www.hidmet.gov.rs/ciril/hidrologija/naslovna_mreza.php).

- **Мониторинг буке**

Ниво буке у животној средини се контролише системским мерењем буке које обезбеђује град. Мерење буке могу да обављају овлашћене стручне организације у складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Службени гласник Републике Србије“ број 96/2021), Правилником о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Службени гласник Републике Србије“ број 139/2022), Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Службени гласник Републике Србије“ број 75/2010. Истим Правилником прописани су Резултати мерења садрже: режим рада извора буке; датум и време мерења (од-до); референтни временски интервал; ознаку референтног мерног места; опис буке према временском току, одређивање да ли је бука променљива или непроменљива, испрекидана, импулсна; опис буке према фреквенцијском садржају (широкопојасна, ускопојасна или бука у којој се јављају појединачни тонови); одабрану динамичку карактеристику мерила нивоа звука (СЛОУ или ФАСТ); вредност еквивалентног нивоа укупне буке, терцну анализу (табела, односно дијаграм) и корекције вредности еквивалентног нивоа укупне буке (уколико постоје); вредност еквивалентног нивоа резидуалне буке, терцну анализу (табела односно дијаграм) и корекције вредности еквивалентног нивоа резидуалне буке (уколико постоје) за случај мерења буке појединачних извора буке; меродавни ниво укупне буке и меродавни ниво резидуалне буке за случај мерења буке појединачних извора буке, односно индикатор буке за дан, индикатор буке за вече и индикатор буке за ноћ за случај мониторинга буке.

Закључак садржи: оцену меродавног нивоа укупне буке, односно индикатора буке за дан, индикатора буке за вече и индикатора буке за ноћ, према прописаним критеријумима; за свако референтно мерно место доноси се оцена: меродавни ниво укупне буке, односно индикатор буке за дан, индикатор буке за вече и индикатор буке за ноћ, ПРЕЛАЗИ или НЕ ПРЕЛАЗИ граничну вредност индикатора буке у животној средини; оцену доприноса извора специфичне буке за случај мерења буке појединачних извора буке на основу израчунатих меродавних нивоа укупне и резидуалне буке, односно оцену доминантног извора буке за свако референтно мерно место; потпис овлашћених лица која су вршила мерење, потпис лица одговорног за потписивање извештаја. Закључак и потписи се налазе на последњој страни извештаја. Мерења буке вршити и на захтев еколошке инспекције. Резултати мерења морају бити доступни надлежном Инспектору за заштиту животне средине.

7.4. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА И МЕРЕ РАНЕ ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ И ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА И ПРОГРАМА У ЦИЉУ ОТКЛАЊАЊА ТАКВИХ УТИЦАЈА

Када су питању права и обавезе надлежних органа у вези праћења стања животне средине, она произилазе из Закона о заштити животне средине, односно чланова 69-

78. овог Закона. Према наведеним члановима, права и обавезе надлежних органа су:

а. Влада доноси програм мониторинга на основу посебних Закона,

- b. Јединица локалне самоуправе доноси програм мониторинга на својој територији који мора бити у сагласности са програмом Владе,
 - c. Република и јединица локалне самоуправе обезбеђују финансијска средства за обављање мониторинга,
 - d. Влада утврђује критеријуме за одређивање броја места и распореда мерних места, мрежу мерних места, обим и учесталост мерења, класификацију појава које се прате, методологију рада и индикаторе загађења животне средине и њиховог праћења, рокове и начин достављања података,
 - e. Мониторинг може да обавља и овлашћена организација ако испуњава услове у погледу кадрава, опреме, простора, акредитације за мерење датог параметра и SRPS-ISO стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података, у складу са законом,
 - f. Влада утврђује врсте активности и других појава које су предмет мониторинга, методологију рада, индикаторе, начин евидентирања, рокове достављања и чувања података, на основу посебних закона,
 - g. Државни органи, односно организације и јединице локалне самоуправе, овлашћене организације и загађивачи дужни су да податке из мониторинга достављају Агенцији за заштиту животне средине на прописан начин,
 - h. Влада ближе прописује садржину и начин вођења информационог система, методологију, структуру, заједничке основе, категорије и нивое сакупљања података, као и садржину информација о којима се редовно и обавезно обавештава јавност,
 - i. Национални регистар извора загађивања животне средине води Агенција за заштиту животне средине. Локални регистар извора загађивања животне средине води надлежни орган јединице локалне самоуправе,
 - j. Министар по прибављеном мишљењу министра надлежног за послове водопривреде и рударства и енергетике, прописује методологију за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологију за врсте, начине и рокове прикупљања података,
 - k. Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини извештај о стању животне средине у Републици,
 - l. Надлежни орган локалне самоуправе дужан је да Агенцији за заштиту животне средине тромесечно доставља податке за израду извештаја из става 1. овог члана и то за прво, друго и треће тромесечје најкасније у року од два месеца по истеку тромесечја, а за последње тромесечје до 31. јануара,
 - m. Извештаји о стању животне средине објављују се у службеним гласилима Републике и јединице локалне самоуправе.
- Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга имисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима. Такође, јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, на принципима одрживог развоја. Стратешка процена се у међународној пракси афирмише доношењем EU Directive 2001/42/EC о процени утицаја на животну средину планова и програма. Доношењем сета закона о заштити животне средине, крајем 2004. године стратешка процена утицаја је уведена у домаћу праксу планирања и програмирања. С обзиром да је релативно кратак период у примени стратешке процене, постоји низ проблема и ограничења, као и утврђивања оптималног методолошког обрасца и приступа. У пракси су у примени 2 основна обрасца: (1) технички и (2) планерски. Технички приступ у основи користи прилагођену методологију процена утицаја пројеката, док се у планерском приступу претежно користе квалитативне –експертске методе из разлога што су планови сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животnoj средини, заснивају на концепту одрживог развоја и обухватају друштвена и економска питања, тако да није могуће применити математичке моделе у потпуности и са одговарајућим степеном поузданости и учешће већег броја заинтересованих страна и јавности даје процесу стратешке процене специфичан карактер, јер је потребно да се резултати на разумљив начин представе разним друштвеним групама и другим учесницима у процесу израде и доношења.

Процена је извршена коришћењем аналитичке методе стручног мишљења и поређења са другим, сличним врстама утицаја на животну средину. Коришћене су опште научне методе, као и прилагођене методе, технике и модели за потребе обављања стратешких процена. За прелиминарне процене могућих утицаја у аналитичком поступку, коришћено је Упутство ЕУ о процени утицаја пројеката на животну средину.

Општи методолошки поступак који је коришћен приликом израде ове стратешке процене и припреме Извештаја о стратешкој процени састоји се из неколико општих фаза и то:

- (а) скрининг – дефинисања садржаја стратешке процене,
- (б) скопинг – дефинисања обима стратешке процене,
- (в) дефинисање кључних (битних) промена,
- (г) процена у ужем смислу,
- (д) предвиђање последица,
- (ђ) одређивање мера,
- (е) контрола и ревизија,
- (ж) имплементација.

У току израде Стратешке процене, обрађивач се сусрео и са проблемом веома скромне информационе основе о животnoj средини, као и са непостојањем система показатеља - индикатора за оцену и праћење стања животне средине. Информациона основа која је коришћена за Стратешку процену највећим делом је преузета из документационе основе Плана, из Нацрта Плана, као и података добијених на терену и од надлежних институција, али и планова вишег реда.

Опште тешкоће приликом израде стратешке процене могу се класификовати у две групе:

- (а) организационо - управљачке тешкоће

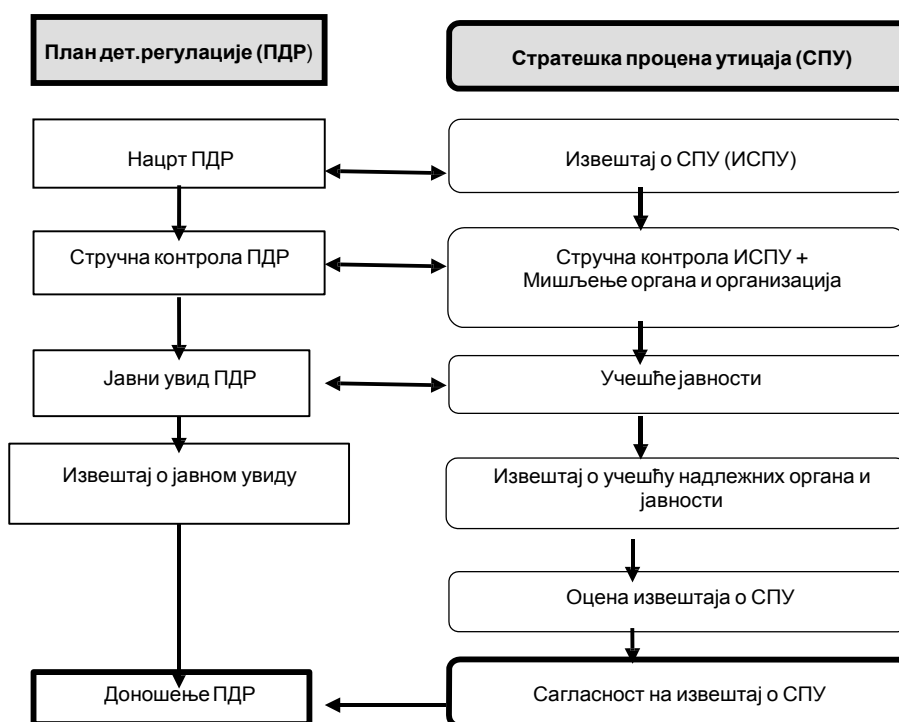
Основну тешкоћу у спровођењу Стратешке процене и изради Извештаја представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу правилника. Зато је ова Стратешка процена извршила вредновање и поређење алтернатива/опција са аспекта могућих значајних утицаја на животну средину, и у процедури израде, а када се ради о карактеру утицаја, инсистирала на кумулативним и синергијским ефектима. Постоји читав низ правилника и закона који су служили као основа израде извештаја, између осталог је Правилник о националној листи индикатора заштите животне средине (Службени гласник" Републике Србије бр. 37/2011).

- (б) материјално – финансијске који се огледа у чињеници да се у планско подручје нису издвајала неопходна финансијска средства у циљу одрживог развоја.

9. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана.

Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања Плана детаљне регулације. Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе о плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање. После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља Нацрт Плана детаљне регулације заједно са извештајем о СПУ надлежном органу на одлучивање.

Графикон: Схема поступка одлучивања о Извештају о СПУ

10. НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ - ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Заштита животне средине у Плану детаљне регулације разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја.

Реализацијом Плана, тј. усвајањем и спровођењем предложених планских решења ће се постићи више позитивних утицаја. Усвајањем и спровођењем предложених планских решења може проузроковати одређени број негативних утицаја на стање животне средине.

Са друге стране, **неусвајање предложених планских решења** може проузроковати више негативних утицаја на квалитет постојећег стања животне средине на предметном подручју.

Варијантно решење 1 које се односи на неусвајање, а самим тим и неспровођење Плана детаљне регулације очигледно је неповољније са свих аспекта области које је третирао План детаљне регулације:

Варијантним решењем 2 које се односи на усвајање и спровођење Плана предвиђа развој планског подручја уз примену мера заштите животне средине. Планирана је заштита и одрживо коришћење подземних и надземних вода -- мере заштите изворишта и законске регулативе у широј зони санитарне заштите (зона III), формирање заштитног појаса енергетске инфраструктуре, формирање јавног зеленила, решавање третмана отпада и отпадних вода, заштита основних медијума животне средине. Планом детаљне регулације је предвиђен развој мониторинг система и инвестирање у унапређење система заштите животне средине.

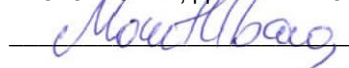
У варијанти да се ПДР не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати бројни негативни ефекти на планском подручју и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја.

У варијанти да се ПДР имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти који отклањају већину негативних тенденција у развоју планског подручја ако се план не би имплементирао. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цена уређења планског подручја. То су следећи ефекти: у појасевима уз саобраћајнице могуће је повремено прекорачење граничних вредности загађености ваздуха услед појачане фреквенције саобраћаја; могућност повећања концентрације загађујућих материја у атмосфери под претпоставком задржавања постојећег начина загревања стамбених објеката на подручју; у случају несавесног одлагања отпадних материја из стамбених објеката претпоставка је да може доћи до појаве нових непланских сметлишта комуналног отпада; заузимање земљишта као ресурса, могућа контаминација земљишта; повећање нивоа буке и вибрације, као и јонизијућег и нејонизујећег зрачења; повећање степена ризика од настанка акцидената и техничко-технолошких ризика услед активности у планираним стамбеним и јавним објектима; и непоштовање прописаних мера заштите животне средине проузроковало може да угрози животну средину, са посебним освртом на мере заштите изворишта, заштитног појаса енергетске инфраструктуре.

На основу изнетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.

Одговорни урбаниста

Ивана Момић, дипл.инж.па.

Извршни директор сектора за урбанизам

Татјана Здравковић, дипл.инж.грађ.

